

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**« ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΚΑΙ Η
ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΧΗ»**

ΟΝΟΜΑ&ΕΠΩΝΥΜΟ:1)ΣΤΡΑΤΗ ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΑ
2)ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:26/10/2006

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:Κα ΙΓΓΛΕΣΗ

**ΟΝΟΜΑ/ΕΠΩΝΥΜΟ: ΣΤΡΑΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
&
ΒΕΝΕΤΣΑΝΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ**

**ΤΙΤΛΟΣ: << ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΧΗ.>>**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

- 1.1 Η έννοια, η εξέλιξη και η σημασία του τουρισμού. Ορισμός, σύντομη ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του τουρισμού.
- 1.2 Η συμβολή του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη. Παράγοντες που χαρακτηρίζουν τις οικονομίες των αναπτυγμένων χωρών. Η συμβολή του τουριστικού κλάδου στην εθνική οικονομία. Θετικές επιρροές και αρνητικές επιπτώσεις.
- 1.3 Η συμβολή του τουρισμού στην Ελληνική οικονομία. Οφέλη του τουρισμού στην Ελληνική οικονομία.. Προβλήματα που προκύπτουν από τις αυξομειώσεις της τουριστικής ζήτησης .
  - 1.3.1 Αφίξεις περιηγητών με πτήσεις charter. Λόγοι δημιουργίας αυτών των δρομολογίων.
  - 1.3.2 Κατάπλοι και μισθώσεις θαλαμηγών σκαφών. Στοιχεία κινήσεως και μισθώσεων θαλαμηγων σκαφών.
- 1.4 Στρατηγικές τουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης. Μειονεκτήματα του οργανωμένου μαζικού τουρισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

- 2.1 Παρουσίαση του Ν. Κορινθίας.(πληθυσμός, κτλ)

- 2.1.1 Σύνθεση Του φυσικού περιβάλλοντος του νομού. Πρωτογενείς και δευτερογενείς παράγοντες της οικονομικής δραστηριότητας του νομού.
- 2.1.2 Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του νομού. Καταστάσεις των δήμων.
- 2.1.3 Η μεταφορική υποδομή του νομού. Η σημαντικότητα της γεωγραφικής θέσης του νομού.
- 2.2 Αρχαιολογικά μνημεία και ιστορικοί τόποι του νομού.
- 2.3 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο νομό. Λόγοι δημιουργίας και σε ποιες περιοχές εντοπίζεται.
- 2.4 Τουριστικά θέρετρα του νομού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

- 3.1 Το ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού. Είδος καταλυμάτων και αναφορά των κυριότερων ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων .
- 3.2 Στοιχεία τουριστικής κίνησης στο νομό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

- 4.1 Προγραμματιζόμενα και εκτελούμενα έργα στο νομό. Έργα που λαμβάνουν χώρα και προτάσεις για ανάπτυξη του κορινθιακού τουρισμού.
- 4.2 Προβλήματα και προοπτικές ανάπτυξης του νομού. Ελλείψεις και αδυναμίες , προτάσεις για την επίλυση των υπαρχόντων προβλημάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

“ Ο τουρισμός αναφέρεται στον άνθρωπο και αποβλέπει στην αναζωογόνηση του σωματικού, πνευματικού και ψυχικού του κόσμου και μόνον όταν ικανοποιεί τις θετικές αυτές πανανθρώπινες αξίες μπορεί να αποτελέσει την μεγάλη ανανεωτική “ζωογόνο,, δύναμη που έχει ανάγκη για να επιβιώσει ο κουρασμένος, απογοητευμένος και αποξενωμένος εργαζόμενος άνθρωπος του καιρού μας. ,,

Καθηγητής Γ. Δασκαλάκης.

Ο τουρισμός είναι ένας συνδυασμός υπηρεσιών που δύναται να προσφερθεί από μία χώρα ή έναν λαό ή από έναν κάτοικο μιας χώρας σε οποιοδήποτε σημείο της γης κι αν βρίσκεται. Αρκεί να εκμεταλλευτεί σωστά τον πολιτιστικό, κοινωνικό ή φυσικό πλούτο που διαθέτει η χώρα ή μια περιοχή της, για να καταφέρει να προσελκύσει σε αυτήν έναν ικανοποιητικό αριθμό τουριστών από άλλα κράτη ή και από άλλες περιοχές της χώρας. Για να επιτευχθεί η προσπάθεια αυτή επιφέροντας μέγιστα αποτελέσματα, λόγω του σκληρού ανταγωνισμού που υπάρχει, απαιτείται σωστός προγραμματισμός και μία τουριστική πολιτική ικανή να αντεπεξέλθει στις ιδιομορφίες του τουρισμού.

Στην εργασία αυτή θα αναφερθώ αρχικά, μέσα σε γενικά πλαίσια, στον τουρισμό σε ολόκληρη την Ελλάδα και στη συνέχεια στην τουριστική ανάπτυξη του νομού Κορινθίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Η έννοια, η εξέλιξη και η σημασία του τουρισμού.

Πολλοί ήταν εκείνοι που επιδίωξαν και επιδιώκουν να ορίσουν την έννοια του τουρισμού. Οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι οι: Borman, Marrioti, Hunziker & Kraft κ.α.

Σύμφωνα με τους Hunziker & Kraft, το 1942, «Τουρισμός είναι το σύνολο των ενεργοποιημένων σχέσεων και γεγονότων κατά τη διάρκεια της μετακίνησης και παραμονής των ατόμων εκτός της συνηθισμένης κατοικίας των, υπό τον περιορισμό ότι τόσο η μετακίνηση όσο και η παραμονή τους δεν έχουν σαν κίνητρο την άσκηση οποιασδήποτε κερδοσκοπικής δραστηριότητας.»

Οι αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι ήταν τρανοί ταξιδιώτες αν λάβουμε υπόψη τις συνθήκες που επικρατούσαν τότε και τα μέσα που διέθεταν για τη μετακίνησή τους. Τα ταξίδια τους ήταν συνήθως σχετικά με τις εμπορικές και στρατιωτικές τους δραστηριότητες και στόχο είχαν την επέκταση της περιοχής επιρροής τους. Παρόλο που οι ευγενείς Ρωμαίοι ταξίδευαν για ξεκούραση στις λουτροπόλεις και στα εξοχικά τους, αυτού του είδους η ταξιδιωτική μετακίνηση σχεδόν εξαλείφθηκε κατά τον Μεσαίωνα.

Ο τουρισμός με την έννοια που τον αντιλαμβανόμαστε σήμερα είναι πρόσφατη έννοια. Η ορολογία “τουρισμός” εμφανίστηκε στην Αγγλική γλώσσα στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Η δραστηριότητα, όμως γινόταν πριν από την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης, κυρίως για θρησκευτικούς, εμπορικούς και πολιτικούς σκοπούς. Το ταξίδι ήταν

επικίνδυνο, αφού τα μέσα μετακίνησης δεν ήταν αρκετά ανεπτυγμένα. Το ιδιωτικό ταξίδι για εκπαιδευτικούς ή μορφωτικούς λόγους άρχισε μετά την περίοδο της Αναγέννησης αλλά κυρίως βασιζόταν στην εσωτερική μετακίνηση. Το ταξίδι σε ξένες χώρες (κυρίως ευρωπαϊκές) αναπτύχθηκε περισσότερο σαν μέρος της πρακτικής επιμόρφωσης των γόνων της αριστοκρατίας κατά τον 16^ο, 17^ο και 18^ο αιώνα.

Η βιομηχανική επανάσταση επέδρασε στη μετακίνηση και ανακατάταξη του πληθυσμού από την επαρχία στις βιομηχανικές περιοχές και η βιομηχανική παραγωγή δημιούργησε αφενός μία αστική τάξη με μεγαλύτερα εισοδήματα και αφετέρου την ανάγκη ανάπτυξης των μέσων μετακίνησης για τη διανομή των προϊόντων. Η εύκολη και οικονομική μετακίνηση είναι βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τουριστικού ταξιδιού. Ουσιαστική σημασία για την ανάπτυξη του τουρισμού στάθηκε η εξέλιξη των μεταφορών από τις άμαξες στην ναυσιπλοΐα και τον σιδηρόδρομο.

Πρωτεργάτης του νεώτερου τουρισμού στην Ευρώπη υπήρξε ο Άγγλος Thomas Cook που για πρώτη φορά το 1841 οργάνωσε μία ημερήσια εκδρομή με τρένο μεταξύ των δύο πόλεων της Βόρειας Αγγλίας. Γρήγορα συνειδητοποίησε ότι αυτή η εξυπηρέτηση που έκανε σε μερικούς γείτονες είχε ζήτηση. Τα επόμενα 25 χρόνια η εταιρεία που είχε κατά κάποιον τρόπο δημιουργήσει, εξαπλώθηκε πουλώντας τουριστικό προϊόν (εκδρομές) με το άνοιγμα γραφείων, ή όπως θα λέγαμε σήμερα πρακτορείων, σε μεγάλες Ευρωπαϊκές και Αμερικάνικες πόλεις.

Η πρώτη ανάπτυξη του υπερατλαντικού ταξιδιού έγινε με τη μετακίνηση μεταναστών προς την Αμερικάνικη ήπειρο, ιδίως μετά την περίοδο του Αμερικανικού Εμφυλίου Πολέμου και με την επέκταση των εμπορικών ενδιαφερόντων των αποικιακών κρατών. Η εμφάνιση του αυτοκινήτου στις αρχές του 20ου αιώνα έδωσε ώθηση στον ιδιωτικό τουρισμό ενώ τα υπερατλαντικά ταξίδια με πιο σύγχρονα πλοία δημιούργησαν μία νέα

αγορά, γι' αυτό που σήμερα γνωρίζουμε σαν κρουαζιέρα. Το κρουαζιερόπλοιο "QUEEN MARY,, έκανε το πρώτο του ταξίδι το 1935. Το 1939 η "PAN AMERICAN AIRWAYS,, έκανε το πρώτο υπερατλαντικό αεροπορικό δρομολόγιο.

Τη μεγάλη του ανάπτυξη γνώρισε ο τουρισμός μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ιδιαίτερα όταν το αεροπλάνο έγινε φθηνό μέσο μαζικής μετακίνησης. Πριν το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο είχαν εμφανιστεί tours που προσφέρονταν στους κατοίκους κυρίως των ανατολικών περιοχών για να επισκεφτούν τις δυτικές και νότιες περιοχές (California, Florida κ.λ.π.). Μάλιστα από το 1952 δημιουργήθηκε η λεγόμενη "τουριστική θέση" και το 1957 για πρώτη φορά η υπερατλαντική αεροπορική μετακίνηση υπερέβη τη θαλάσσια διακίνηση. Σταδιακά λοιπόν και με τη βοήθεια βέβαια των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, ο τουρισμός άνθισε σε όλο τον κόσμο, καθώς επίσης και στις χώρες του τρίτου Κόσμου, όπου ο τουρισμός αποτελεί κύρια βάση για τη δημιουργία εσόδων στην οικονομία.

1.2 Η συμβολή του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη του τουρισμού στη μεταπολεμική περίοδο υπήρξε ένα από τα σπουδαιότερα κοινωνικά φαινόμενα της περιόδου. Φαινόμενο που συνδέθηκε με μία σειρά παραγόντων που χαρακτηρίζουν τις οικονομίες των ανεπτυγμένων χωρών του κόσμου και είναι σκόπιμο να αναφερθούν :

- Εμπέδωση μίας σταθερής οικονομικής ανάπτυξης στις περισσότερες από αυτές τις χώρες.
- Δημιουργία του λεγόμενου κοινωνικού κράτους που έδωσε τη δυνατότητα σε περισσότερες ομάδες του πληθυσμού να ταξιδέψουν για τουρισμό διακοπών (πληρωμένες άδειες, συντάξεις κ.λ.π.).
- Τεχνολογικές εξελίξεις, ιδιαίτερα στον τομέα των μεταφορών, που έλυσαν το μεγάλο πρόβλημα των αποστάσεων.
- Ανάπτυξη και εξειδίκευση του τουριστικού κλάδου με αιχμή τον οργανωμένο μαζικό τουρισμό που έδωσε τη δυνατότητα για ασφαλέστερα, μακρινότερα και φθηνότερα ταξίδια.
- Συνεχής βελτίωση της οργάνωσης του κλάδου (μάρκετινγκ, διαφήμιση, επιχειρησιακή οργάνωση), με αποτέλεσμα τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τουρίστα.

Με τις εξελίξεις αυτές βέβαια, δεν σημαίνει ότι επιτεύχθηκε ένας βασικός στόχος που είχε τεθεί τη δεκαετία του 70 “ο τουρισμός δικαίωμα για όλους”. Αντίθετα, παρά τις κάποιες βελτιώσεις στα μεγέθη, ο τουρισμός παραμένει πρώτιστα μία δυνατότητα που αφορά τη διευρυμένη μεσαία τάξη των ανεπτυγμένων χωρών. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις ανεπτυγμένες χώρες συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο ποσοστό κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου στη τουριστική δαπάνη (80%-90%). Αυτό φαίνεται είτε υπό τη μορφή τουριστικής κατανάλωσης, είτε υπό τη μορφή τουριστικής εισπραξης. Αυτό το γεγονός εξηγεί, γιατί καθοριστικό στοιχείο της διεπιστημονικής μελέτης του τουρισμού αποτέλεσε σταθερά

τα τελευταία 25 χρόνια το θέμα των επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης. Ιδιαίτερα “χώρες-υποδομής” τουριστών και ιδιαίτερα σε όσες θεωρούνται αναπτυσσόμενες και σε κάποιο βαθμό εξαρτώμενες από την τουριστική ανάπτυξη. Θα επιχειρήσουμε στη συνέχεια, να περιγράψουμε και να αναλύσουμε, τις κυριότερες οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και ψυχολογικές επιπτώσεις του σύγχρονου τουρισμού.

Η οικονομική σημασία του τουρισμού γενικά, και ιδιαίτερα του διεθνούς τουρισμού, έχει ήδη αναγνωρισθεί από τις πολιτικές εξουσίες όλων των χωρών, ακόμα και εκείνων που για οποιοδήποτε λόγο δεν έχουν ακόμα κατορθώσει να διακόψουν το φαύλο κύκλο της οικονομικής τους υπανάπτυξης. Επίσης έχει διαπιστωθεί ότι ο τουρισμός σαν κλάδος οικονομικής δραστηριότητας μπορεί κάτω από προϋποθέσεις να συμβάλλει θετικά στη διαμόρφωση :

- Του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος.
- Των ατομικών εισοδημάτων.
- Των εσόδων του κράτους.
- Της τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων.
- Του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.
- Της απασχόλησης κ.τ.λ.

Οι διαστάσεις που πήρε το τουριστικό φαινόμενο μετά το τέλος των εχθροπραξιών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και κυρίως η συνειδητοποίηση των οικονομικών ωφελημάτων που μπορούν να προκύψουν από αυτό, οδήγησαν τις πολιτικές εξουσίες πολλών αναπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, όχι μόνο στη λήψη μέτρων για την ανάπτυξη του τουρισμού, αλλά και στην αντιμετώπισή του σαν ιδιαίτερου κλάδου οικονομικής δραστηριότητας. Το γεγονός αυτό είχε αναπόφευκτα σαν συνέπεια να διαμορφωθεί βαθμιαία η τουριστική οικονομία σε μία σημαντική και δυναμικά εξελισσόμενη οικονομικά δραστηριότητα. Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις κάθε άλλο παρά συμπτωματική ή αυθαίρετη

υπήρξε, αλλά αντιθέτως απόρροια τη συνειδητοποίησης των κρατούντων, και όχι μόνο, για τις ευεργετικές επιδράσεις της στις οικονομίες των χωρών τους σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Οι κυριότερες κοινωνικές επιπτώσεις του σύγχρονου τουρισμού είναι οι εξής ότι :

- Αλλάζουν πλήρως οι κοινωνικές ορμές των αγροτικών τουριστικών περιοχών, ιδιαίτερα όσον αφορά : οικογένεια, κοινωνική κινητικότητα, κοινωνική ιεραρχία, μέτρηση κοινωνικής θέσης κ.λ.π.
- Υπάρχει μία τάση για γρήγορη μετάβαση σε μορφές αστικοποίησης, με αποτέλεσμα οι κλειστές “αγροτικές κοινωνίες” να οδηγούνται σε μορφές κοινωνικού δυϊσμού και έντονες συγκρούσεις των στοιχείων της παράδοσης και του εκσυγχρονισμού.
- Οι νέοι και οι γυναίκες, είναι δύο ομάδες πληθυσμού που υφίστανται τις μεγαλύτερες κοινωνικές αλλαγές από τον τουρισμό.
- Υπάρχει μία σταδιακή σταδιακή των κοινωνικών δομών των περιοχών όπου υπάρχει τουριστική ανάπτυξη, η οποία συχνά ακολουθεί την ίδια πορεία σε περιοχές με εντελώς διαφορετικά κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά.
- Σημαντικές είναι και οι αλλαγές στον τοπικό πληθυσμό, καθώς και τα ήθη και τα έθιμα, με αποτέλεσμα συγκρούσεις και αντιθέσεις των τοπικών κοινωνικών ομάδων.
- Ο τύπος του τουρισμού σχετίζεται άμεσα με το είδος αλλά και το εύρος των κοινωνικών επιπτώσεων.
- Συχνά ο τουρισμός οδηγεί σε μορφές κοινωνικής ανομίας (εγκληματικότητα) και αλλοτρίωσης (καταναλωτισμός, παραοικονομική συνείδηση κ.λ.π.).

Οι σημαντικότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις του σύγχρονου τουρισμού είναι οι παρακάτω:

- Μόλυνση των θαλασσών και της γης από τη δημιουργία εκτεταμένης τουριστικής υποδομής.
- Σύγκρουση χρήσεων (ιδιαίτερα τουρισμός και αγροτικός τομέας) με επιπτώσεις στο τοπικό περιβάλλον.
- Αισθητική ρύπανση από την αρχιτεκτονική του τουρισμού αλλά και ηχορύπανση στις περιοχές μαζικού αλλοδαπού τουρισμού.
- Συσχέτιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων με δύο ζητήματα των σταδίων και τύπων ανάπτυξης της “ενταγμένης” στην τοπική κοινωνικο-οικονομική δομή ανάπτυξης και της “φέρουσας ικανότητας” στην τοπική, κοινωνική και περιβαλλοντική δομή.
- Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον συνδέονται επίσης με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και με το αίτημα των τουριστών για καλύτερη ποιότητα ζωής κατά τη διάρκεια των διακοπών.

Τέλος, οι αρνητικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης στο περιβάλλον ήταν μία από τις αιτίες της ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, που εντόπισαν το ενδιαφέρον τους στο περιβάλλον και την προστασία του.

Υπάρχει επίσης μία σειρά σημαντικότερων ψυχολογικών επιρροών, οι οποίες άλλοτε έχουν θετικές και άλλοτε αρνητικές επιπτώσεις στον τουριστικό χώρο, δίνοντας και το στίγμα της σπουδαιότητας του κλάδου.

Στις θετικές επιρροές, μπορούν να συμπεριληφθούν κυρίως εκείνες που αναφέρονται στους εργαζόμενους των τουριστικών επιχειρήσεων και αφορούν τόσο τους ίδιους, όσο και τους πελάτες τους. Οι θετικού περιεχομένου τουριστικές-ψυχολογικές επιρροές είναι οι παρακάτω :

- Εξάλειψη άγχους-στρες του εργαζόμενου.
- Υποβοήθηση του εργασιακού κάματος.
- Αξιοποίηση της αντίληψης, της μνήμης και της μάθησης.
- Ανάπτυξη ψυχολογικών κινήτρων για τους εργαζόμενους.
- Υποβοήθηση αιτημάτων του πελάτη για ικανοποίηση.

- Ταξινόμηση πελατών με βάση τα ψυχο-κοινωνικά χαρακτηριστικά.
- Επαναπροσδιορισμό τρόπου ζωής και ψυχαγωγίας.
- Νέο καταμερισμό εργασίας και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Αλλαγή τάσεων-διαθέσεων σε θέματα ειρήνης-ύφεσης των λαών.
- Άνοδο βιοτικού επιπέδου κατοίκων και ενίσχυση της εθνικής οικονομίας.
- Δημιουργία έργων υποδομής-αλωδομής.

Στις αρνητικές επιπτώσεις στην τουριστική ψυχολογία, μπορούν να συμπεριληφθούν εκείνες που αφορούν κυρίως το γενικό πληθυσμό, τα κοινωνικο-ψυχολογικά δεδομένα κατοίκων τουριστικών περιοχών και σε μικρότερο βαθμό το τουριστικό δυναμικό. Οι αρνητικές τουριστικές ψυχολογικές επιρροές είναι οι παρακάτω :

- Αλλοίωση προσωπικότητας κατοίκων μη τουριστικών περιοχών.
- Άνοδο των τιμών γης με όλα τα συνακόλουθα στην προσωπικότητα.
- Συνέπειες από την επιρροή των οικολογικών και περιβαλλοντικών αλλαγών.
- Επίδραση στη σεξουαλική ζωή των κατοίκων.
- Το σύνδρομο του “γκαρσονιού” στον τοπικό πληθυσμό.
- Δημογραφική διαφοροποίηση και αλλοίωση σύνθεσης πληθυσμού.
- Προβλήματα προσαρμογής όπως αποστέρηση και σύγκρουση.
- Επιδράσεις και αλλαγές στην εν γένει σεξουαλική συμπεριφορά.
- Δημιουργία στερεοτυπικής ή εθνοκεντρικής συμπεριφοράς των κατοίκων.
- Πληθυσμιακές συσσωρεύσεις με ότι αυτές συνεπάγονται.
- Επιρροές πάνω στα ήθη, έθιμα και “πιστεύω”.

Απ’ όλα όσα προαναφέρθηκαν είναι σαφές, ότι ο κλάδος της τουριστικής ψυχολογίας, που μέχρι προσφάτως παραγνωριζόταν αναφορικά με τη σπουδαιότητά του, στις μέρες μας έχει αποκτήσει ιδιαίζουσα σημασία για

την ερμηνεία των δρώμενων στον τουρισμό. Εκ παραλλήλου, ήδη σε ορισμένες ανεπτυγμένες τουριστικά χώρες όπως η Γαλλία και η Ισπανία, ένα μεγάλο μέρος της έρευνας στο χώρο του τουρισμού γίνεται στις ψυχολογικές προτιμήσεις και στις ψυχολογικές επιρροές των εργαζόμενων στον τουριστικό τομέα, που αποτελεί γεγονός πολλαπλής χρησιμότητας.

Πάνω απ' όλα όμως, ο ρόλος της τουριστικής ψυχολογίας εντοπίζεται στην αύξηση των πωλήσεων μέσα από την κατανόηση της ανθρώπινης προσωπικότητας στις διακοπές και στα ταξίδια, ώστε να διαγνωστεί έγκαιρα και υπεύθυνα το πεδίο ικανοποίησης του πελάτη. Αυτό είναι κάτι, το οποίο γνωρίζουν πλέον πολύ καλά και οι μεγάλοι tour-operators και οι ξενοδόχοι επιχειρηματίες, που επενδύουν ιδιαίτερα μεγάλα ποσά σε βελτιώσεις για τη ψυχική ικανοποίηση του τουρίστα.

Συμπερασματικά, ο ρόλος της τουριστικής ψυχολογίας στην υποβοήθηση των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και της Πολιτείας αναμένεται να αυξηθεί τις ερχόμενες δεκαετίες. Αυτό οφείλεται στο ότι η τουριστική ψυχολογία δεν αποτελεί πλέον ένα απλό βοήθημα του τουριστικού κλάδου, αλλά ένα εντελώς απαραίτητο "εργαλείο" ανάπτυξης των πωλήσεων.

Όσο πιο γρήγορα γίνει κατανοητή η τελευταία διαπίστωση και στη χώρα μας, τόσο μεγαλύτερη θα είναι και η συμβολή της στην ανάπτυξη του τουρισμού μας.

1.3 Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία.

Ο τουρισμός αναμφισβήτητα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς της ελληνικής οικονομίας χάρη στη μεγάλη συμμετοχή και τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις που έχει στο Έθνικό Προϊόν και την απασχόληση, αλλά και στο γεγονός ότι συντελεί άμεσα στην εισαγωγή συναλλάγματος. Αναλυτικότερα, συμβάλλει 10% περίπου στο ΑΕΠ, πάνω από 10% στην απασχόληση και πάνω από 7% στο καθαρό πάγιο κεφάλαιο της οικονομίας.

Εκτός, όμως, από τα οφέλη του για το σύνολο της χώρας, δεν θα πρέπει να αγνοείται το γεγονός, ότι ο τουρισμός έχει ιδιαίτερη σημασία για ορισμένες λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Για παράδειγμα, περιοχές παραδοσιακά αγροτικές όπου όμως, η αγροτική παραγωγή και απασχόληση φθίνουν, μπορούν να στραφούν στον τουρισμό, αξιοποιώντας το πλεονέκτημα του φυσικού περιβάλλοντος που οπωσδήποτε έχει διατηρηθεί σε καλύτερη κατάσταση από αυτή των βιομηχανικών περιοχών, ή αυτών με μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού. Αξιοσημείωτο και ενδεικτικό της σημασίας του τουρισμού για την οικονομία της περιοχής είναι το γεγονός, ότι το νότιο Αιγαίο συγκεντρώνει το 1/4 του συνόλου των διανυκτερεύσεων, τη στιγμή που αντιστοιχεί μόνο στο 2,5% του συνολικού πληθυσμού, αξίζει βέβαια να αναφερθεί ότι τα 2/3 αυτών των διανυκτερεύσεων αφορούν τη Ρόδο. Σημαντική είναι επίσης η συνεισφορά του τουρισμού, για τα νησιά του Ιονίου, κυρίως την Κέρκυρα, καθώς και την Κρήτη.

Η πορεία του ελληνικού τουρισμού μέχρι το 1994 μπορεί να θεωρηθεί ευνοϊκή. Η τάση αυτή όμως φαίνεται να αντιστρέφεται κατά το 1995, ενώ τα στοιχεία για το 1996 δεν είναι ενθαρρυντικά. Μία ένδειξη αποτελεί ο αριθμός των διανυκτερεύσεων κατά το τετράμηνο Απριλίου-Ιουλίου 1996,

ο οποίος σύμφωνα με την ΕΣΥΕ παρουσίασε μείωση κατά 10,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 1995.

Βέβαια το πρόβλημα είναι ευρύτερο και αφορά γενικά τους μεσογειακούς προορισμούς. Επιπλέον, η Ευρώπη συνολικά βλέπει το μερίδιό της στην παγκόσμια τουριστική αγορά να μειώνεται σε σχέση με το αντίστοιχο των χωρών της Ασίας και του Ειρηνικού. Ωστόσο η κατάσταση στη χώρα μας θα πρέπει να μας προβληματίζει ιδιαίτερα, καθώς η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού έναντι εκείνου των άλλων μεσογειακών χωρών μειώνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια.

Η ζήτηση για οποιοδήποτε προϊόν ή υπηρεσία, άρα και για τις υπηρεσίες του τουρισμού, εξαρτάται από οικονομικούς παράγοντες. Οι βασικότεροι από αυτούς είναι, η τιμή του ίδιου του προϊόντος, οι τιμές των συμπληρωματικών και υποκατάστατων σε αυτό και το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών. Παράλληλα οι υποκειμενικοί και επομένως δύσκολα μετρήσιμοι παράγοντες, είναι η προβολή, το δίκτυο διανομής και βεβαίως η ποιότητα του προϊόντος.

Πριν ενταχθούμε στην ζώνη του EURO, τα τελευταία χρόνια, είχαν αυξηθεί πολύ οι τιμές των ελληνικών τουριστικών προϊόντων σε σχέση με αυτές των υποκατάστατων. Αυτό συνέβαινε κυρίως εξ αιτίας της ακολουθούμενης πολιτικής της σκληρής δραχμής.

Από την άλλη πλευρά πάντως, δύσκολα θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι τα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού οφείλονται αποκλειστικά στην πολιτική της σκληρής δραχμής. Αναφερόμενοι στις τιμές, θα πρέπει να επισημάνουμε την κοντόφθαλμη, ασταθή ως προς το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών και μη επαγγελματική αντιμετώπιση του τουρισμού από αρκετές επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στον κλάδο και που επιδιώκουν τον εύκολο πλουτισμό ζητώντας υπερβολικές τιμές για τις υπηρεσίες τους, χωρίς όμως να προσφέρουν την ανάλογη ποιότητα.

Πράγματι , ο ομορτισμός που βρίςκεται πίσω από την λογική του γρήγορου κέρδους καταλήγει να υποβαθμίζει πλήρως την ποιότητα. Σαν παράδειγμα μπορούν να αναφερθούν, τα διάφορα ενοικιαζόμενα δωμάτια, παράνομα τις περισσότερες φορές, που δεν πληρούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, με αποτέλεσμα να απογοητεύουν τον τουρίστα δημιουργώντας έτσι κακή φήμη για τη χώρα, η οποία μάλιστα συμπαρασύρει και τους υπεύθυνους επαγγελματίες του κλάδου. Βεβαίως δεν λείπουν και οι ευθύνες του κράτους. Το “σήμα λειτουργίας” που φέρουν όλες οι νόμιμες επιχειρήσεις αντί να χορηγείται βάση ποιοτικών προδιαγραφών έχει καταλήξει να είναι ένα ακόμα εισπρακτικό μέσο που ενισχύει τον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς παρέχεται αδιακρίτως σε όποιον διατίθεται να καταβάλει το αντίστοιχο κόστος. Επιπλέον, οι αγορανομικοί έλεγχοι είναι σπάνιοι, αν όχι ανύπαρκτοι. Το θέμα της ποιότητας βεβαίως δεν περιορίζεται στην διαμονή, αλλά αφορά όλους τους κλάδους που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού.

1.3.1 Αφίξεις περιηγητών με πτήσεις charter.

Οι πίνακες που αναφέρονται στις αφίξεις των περιηγητών με ναυλωμένες πτήσεις charter, περιλαμβάνουν στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας. Ο θεσμός αυτός καθιερώθηκε από τους ταξιδιωτικούς πράκτορες του εξωτερικού, για την εξυπηρέτηση της τουριστικής πελατείας.

Η εφαρμογή του θεσμού αυτού είχε τις παρακάτω επιδιώξεις :

- Το χαμηλό ναύλο.
- Την ανταπόκριση των αεροσκαφών αυτών στην τουριστική ζήτηση, που συνεχώς μεγάλωνε και δεν ήταν δυνατό να ικανοποιηθεί με τα τακτικά δρομολόγια των αεροπορικών εταιρειών. Στην Ελλάδα, οι αφίξεις με πτήσεις charter συστηματοποιήθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια και απέκτησαν εξαιρετική σημασία για τον τουρισμό της χώρας μας. Οι επιβάτες charter περιλαμβάνονται στα συνολικά μεγέθη της τουριστικής κίνησης της χώρας μας και είναι, κατά το μεγαλύτερο μέρος, υπήκοοι της χώρας αναχωρήσεως του αεροσκάφους.

1.3.2 Κατάπλοι και μισθώσεις θαλαμηγών σκαφών (Θ/Γ).

➤ Κίνηση Θ/Γ σκαφών.

Τα στοιχεία που περιέχονται στους πίνακες κινήσεως θαλαμηγών σκαφών στα διάφορα λιμάνια της χώρας συγκεντρώνονται κάθε μήνα από τις Λιμενικές Αρχές.

Θαλαμηγός, είναι σκάφος ιστιοφόρο ή μηχανοκίνητο, οποιασδήποτε χωρητικότητας, ειδικά διασκευασμένο για ιδιωτικά ταξίδια αναψυχής και περιηγήσεως.

Με τα στοιχεία που συγκεντρώνονται, παρακολουθούνται οι περιηγητές που φθάνουν στη χώρα μας με σκάφη ψυχαγωγίας και αποτελούν τους υψηλής εισοδηματικής στάθμης τουρίστες. Επίσης, παρακολουθούνται όλες οι προσεγγίσεις και οι διακυμάνσεις των Θ/Γ σκαφών στα διάφορα λιμάνια, από την κίνηση των οποίων ο ΕΟΤ προγραμματίζει την κατασκευή νέων <<μαρίνων>> και σταθμών ανεφοδιασμού.

Διευκρινίζεται ότι όλοι οι κατάπλοι των Θ/Γ σκαφών, ανεξαρτήτως χωρητικότητας, από το εσωτερικό ή το εξωτερικό, που έγιναν μέσα στο χρόνο στα διάφορα λιμάνια της χώρας μας περισσότερο από μία φορά.

➤ Μισθώσεις Θ/Γ σκαφών-Κύρια χαρακτηριστικά των περιηγητών στη χώρα μας.

Οι πίνακες που δημοσιεύονται αναφέρονται στις μισθώσεις των Θ/Γ σκαφών που γίνονται μέσα στη χώρα μας κατά λιμάνι, αριθμό επιβατών και διανυκτερεύσεων. Τα στοιχεία αυτά συγκεντρώνονται από τις πλοιοκτήτριες εταιρείες, που πραγματοποιούν τις ναυλώσεις, και στέλνονται στην Εθνική Στατιστική Υπηρεσία από τις Λιμενικές Αρχές της χώρας.

Από τους επιβάτες που μίσθωσαν επαγγελματικά Θ/Γ σκάφη το 1994, οι 85.419 ήταν αλλοδαποί τουρίστες και μόνο 5.969 Έλληνες. Το 1995 οι αλλοδαποί που μίσθωσαν Θ/Γ επαγγελματικά σκάφοι ανήλθαν στους 86.340, ενώ οι Έλληνες επιβάτες ήταν 6.152. Τέλος το 1996, οι αλλοδαποί ανήλθαν στους 90.352 ενώ οι Έλληνες στους 6.361.

1.4 Στρατηγικές τουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης.

Ο τουρισμός στην Ελλάδα αποτελεί μία σημαντική πηγή εσόδων, που κατέχει κυρίαρχη θέση στον τριτογενή τομέα. Η Ελλάδα αποδείχτηκε από την πρώτη στιγμή που εμφανίστηκε στην αγορά, μία αξιόλογη περιοχή υποδοχής του τουριστικού ρεύματος και γρήγορα καθιερώθηκε σαν παραδοσιακός προορισμός του οργανωμένου μαζικού τουρισμού. Παρόλο που η εισροή τουριστών και κατά συνέπεια πολύτιμος συναλλάγματος επηρεάζεται από τις διεθνείς πολιτικο-οικονομικές συνθήκες, τις διακρατικές σχέσεις και τον ανταγωνισμό, έχει αποδειχθεί ότι ο τουρισμός διεκδικεί μία από τις πρώτες θέσεις στις συναλλαγματικές πηγές της χώρας μας, αλλά και στο σύνολο των οικονομικών μεγεθών.

Ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός, που κυριαρχεί σήμερα στη χώρα μας, παρά τον όγκο του και τις θετικές επιπτώσεις του, παρουσιάζει και σοβαρά μειονεκτήματα που πηγάζουν από την ίδια την οργανωτική του μορφή και διάρθρωση. Αναλυτικότερα :

- Έντονα εποχιακό χαρακτήρα, αφού ταυτίζεται σχεδόν με μία 5μηνη-7μηνη περίοδο, συμβάλλοντας στην εντατικοποίηση των διαθέσιμων πόρων του τόπου που επιλέγεται. Έχει ήδη αποδειχθεί, ότι το πρόβλημα αυτό δεν αντιμετωπίζεται μόνο με παροχή ειδικών κινήτρων, είτε στους επαγγελματίες του τουρισμού είτε στους τουρίστες-καταναλωτές, αν δεν συνοδεύεται από τη δημιουργία της απαραίτητης προσφοράς για τους εκτός τουριστικής περιόδου, μήνες.
- Άνιση γεωγραφική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας και υπερσυγκέντρωση της τουριστικής προσφοράς σε ορισμένες περιοχές της χώρας, με όλα τα συνακόλουθα προβλήματα, δηλαδή στροφή της τοπικής οικονομίας σε “μονοκαλλιέργεια”, αγορά ευπαθής και εξαρτημένη από διεθνείς συγκυρίες, έξοδος του ενεργού πληθυσμού από

τον πρωτογενή τομέα και εγκατάλειψη γεωργικής γης, υπερεκμετάλλευση φυσικών πόρων, ρύπανση, φόρτιση υποδομής κ.λ.π.

Βασικές επιδιώξεις της τουριστικής πολιτικής, που στόχο έχουν τη θεραπεία των πιο πάνω διαρθρωτικών προβλημάτων, είναι :

- Η άμβλυνση της κυριαρχίας του μαζικού τουρισμού.
- Η αναβάθμιση της ποιότητας και ο εμπλουτισμός-διαφοροποίηση του συνολικού ελληνικού τουριστικού προϊόντος με βελτιώσεις του επιπέδου προσφερόμενων υπηρεσιών και άνοιγμα σε νέες “αγορές”, έτσι ώστε να καθίσταται πιο ανταγωνιστικό.
- Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Η ανάδειξη και προστασία του περιβάλλοντος, φυσικού και ανθρωπογενούς, σαν τουριστικού πόρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Παρουσίαση του Ν. Κορινθίας.

Ο νομός Κορινθίας μαζί με άλλους τέσσερις νομούς αποτελούν το γεωγραφικό διαμέρισμα της Πελοποννήσου. Η μοναδική στην Ελληνική χερσόνησο γεωγραφική θέση του νομού αποτέλεσε και αποτελεί το μεγαλύτερο δώρο της Κορινθίας και των επισκεπτών της. Ανάμεσα σε δύο θάλασσες, το Ιόνιο και το Αιγαίο, και σε δύο στεριές, τη Στερεά και τη Πελοπόννησο, διαμόρφωσε ένα μοναδικό πλούσιο, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Ο νομός Κορινθίας, με πρωτεύουσα την Κόρινθο, συγκεντρώνει ποσοστό 1,6% του πληθυσμού της χώρας και παράγει 1,3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Είναι ένας από τους 35 νομούς στους οποίους σημειώθηκε το 1998 αλλά και τα 2 προηγούμενα έτη, φυσική μείωση του πληθυσμού με μόνο 49 μαθητές Δημοτικού ανά 1.000 κατοίκους έναντι μέσου όρου Ελλάδος 61.

Με κατά κεφαλήν προϊόν 3,1 εκατ. δρχ., ο νομός Κορινθίας βρίσκεται 31^{ος} στην κατάταξη των νομών. Οι κάτοικοί του καταναλώνουν το 86% του οικιακού ρεύματος του μέσου Έλληνα και τους αναλογούν 12 αυτοκίνητα ανά 100 κατοίκους. Ο νομός έχει μία από τις χαμηλότερες αναλογίες μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ανά 1.000 κατοίκους, αλλά και το 4^ο χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας 6,1%. Είναι η 6^η παραγωγός εσπεριδοειδών περιοχή της χώρας και η 10η στην παραγωγή μήλων.

2.1.1 Το φυσικό περιβάλλον του νομού.

Ο νομός Κορινθίας καταλαμβάνει το ΒΑ άκρο της Πελοποννήσου και ένα μικρό κομμάτι της Στερεάς Ελλάδας, συνορεύει με τους νομούς Αττικής (βόρεια), Αργολίδας (ανατολικά), Αρκαδίας (νότια) και Αχαΐας (δυτικά). Βρέχεται από τον Κορινθιακό κόλπο (βόρεια) και από το Σαρωνικό (ανατολικά). Λόγω της γεωγραφικής του θέσης, ο νομός αποτελεί ένα εξαιρετικά σημαντικό στρατηγικό σημείο για τη χώρα μας, τούτο δε εντείνεται από το γεγονός της ύπαρξης του Ισθμού στα όριά του. Η έκτασή του υπολογίζεται στα 229km². Ανώτατη διοικητική αρχή είναι ο Νομάρχης, ο οποίος σύμφωνα με το Ν2218/13-6-1994 περί Δευτέρου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης εκλέγεται για περίοδο τεσσάρων (4) ετών. Παράλληλα, εκλέγονται τα εικοσιπέντε (25) μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου με αρμοδιότητες σε θέματα Οικονομίας, Προγραμματισμού, χρηματοδοτήσεις Έργων και σύσταση Νομαρχιακών επιτροπών.

Η Κορινθία έχει κλίμα ήπιο, μεσογειακό. Τα ορεινά εδάφη καταλαμβάνουν το 59,19% της έκτασης, τα ημιορεινά το 22,49% και τα πεδινά τα 18,31%.

Η οικονομία του νομού είναι σύνθετη. Κατά ένα μεγάλο ποσοστό είναι γεωργική αλλά στα αστικά κέντρα της βόρειας κυρίως Κορινθίας, όπως και στην περιοχή του Ισθμού, δραστηριοποιούνται πλήθος βιομηχανιών και εμπορικών επιχειρήσεων. Οι κυριότερες Βιομηχανίες είναι οι εξής :

- MOTOR OIL, Διωλιστήρια πετρελαίου, με 1.060 εργαζόμενους.
- FULGOR, Καλώδια, με 447 εργαζόμενους.
- SIEMENS, Ηλεκτρικοί μετρητές, με 433 εργαζόμενους.
- ΣΩΛΗΝΟΥΡΓΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Μεταλλικοί σωλήνες, με 185 εργαζόμενους.
- ΚΕΡΑΦΙΝΑ, Πλακίδια-είδη υγιεινής, με 181 εργαζόμενους.
- HELLAS CAN, Μεταλλικά κουτιά, με 178 εργαζόμενους.

- CARTON PACK, Χαρτί, με 170 εργαζόμενους.
- HBH-PEPSICO, Αναψυκτικά, με 126 εργαζόμενους.

Το σύνολο της καλλιεργούμενης γης στην Κορινθία ανέρχεται σε 793.774 στρέμματα, εκ των οποίων αροτραία είναι τα 132.857, κηπευτική γη τα 23.625, δενδρώδεις καλλιέργειες τα 286.373, άμπελοι τα 175.976 ενώ σε αγρανάπαυση τα 174.943 όπως προκύπτει από τα προσωρινά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας για το 1999. Αρδευόμενες καλλιέργειες είναι τα 225.698 στρέμματα, οι οποίες αναλύονται σε 20.981 στρέμματα αροτραίων καλλιεργειών, 23.583 κηπευτικής γης, 131.023 σε δενδρώδεις καλλιέργειες και 80.111 σε άμπελους.

Τα προϊόντα που παράγονται από αυτές τις καλλιέργειες αναλύονται ως εξής :

- Αροτραίες καλλιέργειες : σιτάρι (14.804τον), κριθάρι (2.096τον), βρώμη (1.348τον), αραβόσιτος (2.730τον), όσπρια (807τον),καπνός (867τον), προοριζόμενα για κτηνοτροφία (11.597τον), πεπονοειδή και πατάτα (16.229τον)
- Κηπευτική γη : κουνουπίδια (5.938τον), τομάτες (15.997τον), πράσα (155τον), κρεμμύδια (584τον), μελιτζάνες (743τον), μπάμιες (90τον).
- Δενδρώδεις καλλιέργειες : λεμόνια (50.220τον), πορτοκάλια (32.088τον), μανταρίνια (3.705τον), αχλάδια (2.018τον), μήλα (2.515τον), ροδάκινα (327τον), βερίκοκα (17.342τον), κεράσια (332τον), αμύγδαλα και καρύδια (680τον), ελιές βρώσιμες (33τον), ελιές ελαιοπαραγωγής (72.261τον) και τέλος ελαιόλαδο (10.897τον).
- Άμπελοι : επιτραπέζια σταφύλια (63.867τον), κορινθιακή σταφίδα (10.169τον), σουλτανίνα (4.435τον), παραγωγή μούστου (38.471τον).

Στο νομό λειτουργούν 18 ιχθυοτροφία και βρίσκονται στη φάση έκδοσης αδειών άλλα 7. Λειτουργούν 2 ιχθυογεννητικοί σταθμοί και 2 εργοστάσια παραγωγής ιχθυοτροφών. Η συνολική παραγωγή έτοιμου προϊόντος από τις μονάδες πάχυνσης για το έτος 1999 ήταν περίπου 3.000τόνοι. Αξιοσημείωτο είναι ότι το τελικό προϊόν των ιχθυοκαλλιεργειών σε ποσοστό 70% εξάγεται. Όσον αφορά τέλος την παράκτια αλιεία, έχουν καταγραφεί 1.851 αλιείς με 1.632 λέμβους ενώ η αλιευθείσα ποσότητα ψαριών ανέρχεται σε 197τόνους.

Η γεωργία στο νομό αναπτύσσεται στη βόρεια παραλιακή ζώνη ενώ η κτηνοτροφία στην ορεινή περιοχή του όρους Κυλλήνη (Ζήρεια).

Στον τομέα της υγείας η υποδομή του νομού περιλαμβάνει τα εξής :

- 1 Νοσοκομείο. Το Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Κορίνθου το οποίο αποτελείται από 8 επιμέρους τμήματα (χειρουργικό, παθολογικό, οφθαλμολογικό, παιδιατρικό, γυναικολογικό, ΩΡΛ, ορθοπεδικό και ουρολογικό).
- 5 Κέντρα υγείας. Των περιοχών Νεμέας, Γκούρας, Ξυλοκάστρου, Κιάτου και Λουτρακίου.
- 3 Μαιευτήρια. 2 ιδιωτικά (Διώνη, Ήρα) και το μαιευτικό τμήμα του Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Κορίνθου.

Οι κυριότερες εξαγωγές του νομού είναι :

- Αγροτικά Προϊόντα : λεμόνια 10.835τον, πορτοκάλια 85.704τον, σουλτανίνα 33.480τον, βερίκοκα 8.300τον.
- Βιομηχανικά Προϊόντα : επεξεργασμένα αγροτικά προϊόντα, τρόφιμα, σογιάλευρο, εμφιαλωμένα νερά, χυμοί φρούτων, πετρελαιοειδή, καλώδια, σωλήνες, μεταλλικά κουτιά, είδη υγιεινής, προϊόντα χαρτιού και χαρτονιού.

2.1.2 Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του νομού.

Ο νομός Κορινθίας συστάθηκε από τον υπ' αριθμό 960 της 29 /29-4-1949 Αναγκ. Νόμου (ΦΕΚ 105) και αποτελείται από την ομώνυμη Επαρχία, η οποία αποσπάστηκε από το νομό Αργολίδας και Κορινθίας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η έκδοση του 1962 της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος, με γενικό τίτλο <<Στοιχεία Συστάσεως και εξελίξεως των Δήμων και Κοινοτήτων>>.

Παλαιότερα ο νομός Κορινθίας ήταν ενωμένος με αυτόν της Αργολίδας και συναποτελούσαν το νομό Αργολιδοκορινθίας. Με βάση τα σημερινά γεωγραφικά του όρια, περιλάμβανε 11 δήμους οι οποίοι ήταν οι εξής με αλφαβητική σειρά : **Ευρωστίνης** (Βρυσούλες, Δερβέني, Ευρωστίνη, Ελληνικό, Καλλιθέα, Κάτω Λουτρό, Κορφιάτισσα, Λυγιά, Λυκοποριά, Πεταλού, Πιτσά, Πύργος, Ροζενά, Σαραντάπιχο, Στόμι, Χελυδόρι), **Κλεωνών** (Αγιονόρι, Άγιος Βασίλειος, Άγιος Ιωάννης, Αθίκια, Κλένια, Αρχαία Κλεωνές, Κουταλάς, Στεφάνι, Χίλιομόδι), **Κορινθίων** (Κόρινθος, Αρχαία Κόρινθος, Άσσος, Βέλο, Βοχαϊκό, Βραχάτι, Ελληνοχώρι, Εξαμίλια, Ευαγγελίστρια, Ζευγολατιό, Κάτω Άσσος, Κοκκώνι, Λέχαιο, Μπολάτι, Νεράτζα, Ξυλοκέριζα, Περιγιάλι, Πουλίτσα, Σολωμός, Σουληνάρι, Ταρσινά, Χαλκί), **Νεμέας** (Αηδόνια, Αρχαία Νεμέα, Γαλατάς, Δάφνη, Καστράκι, Κούτσι, Λεόντιο, Μποζικά, Νεμέα, Πετρί, Στιμάγκα, Τιτάνη), **Πελλήνης** (Βελίνα, Καίσαρι, Κλημέντι, Μάννα, Παναρίτι, Πάσιο, Στύλια), **Περαχωριτών** (Λουτράκι, Περαχώρα, Άγιοι Θεόδωροι, Ίσθμια, Πίσια), **Σικυωνίων** (Κιάτο, Γοννούσα, Διμηνιό, Ζεμενό, Θαλερό, Οροφαρί, Κάτω Διμηνιό, Κρυονέρι, Λαλιώτη, Μεγάλος Βάλτος, Μελίσσι, Μικρός Βάλτος, Μούλκι, Παραδείσι, Σικυών, Σούλι, Σικυά), **Σολυγείας** (Αγγελόκαστρο, Γαλατάκι, Κατακάλι, Κόρφος, Σοφικό), **Στυμφαλίας** (Ασπρόκαμπος, Καλλιάνοι, Καστανιά, Κεφαλάρι, Λαύκα, Δροσοπηγή, Κυλλήνη, Στυμφαλία, Ψάρι), **Τρικάλων** (Άνω Συνοικία Τρικάλων, Γελληνιάτικα,

Δενδρό, Καμάρι, Καρυά, Κάτω Σουνοικία Τρικάλων, Λαγκαδαίικα, Μέση Σουνοικία Τρικάλων, Ξανθοχώρι, Ξυλόκαστρο, Πελλήνη, Ρέθι, Ρίζα, Σοφιανά), **Φενεού** (Γκούρα, Αρχαίος Φενεός, Κάτω Ταρσός, Μάτι, Μεσινό, Μοσιά, Πανόραμα, Στενό, Φενεός).

Μετά τη σύστασή του περιλάμβανε 3 δήμους (Κιάτου, Κορίνθου, Λουτρακίου-Περαχώρας) και 122 κοινότητες οι οποίες δημιουργήθηκαν - κατά το πλείστον- με το Νόμο ΔΝΖ του έτους 1912. Στη συνέχεια συστάθηκαν -πρόσφατα- άλλοι 2 δήμοι οι : Βέλου-Νεράτζας και Ξυλοκάστρου.

Από την 1^η Ιανουαρίου του 1999 σύμφωνα με το νόμο <<Καποδίστριας>>, που προέβλεπε στην συνένωση των δήμων και κοινοτήτων της Ελλάδος, ο νομός Κορινθίας αποτελείται από 15 δήμους. Αναλυτικά η κατάσταση των δήμων σήμερα έχει ως εξής:

- **Δήμος Αγίων Θεοδώρων.** Περιλαμβάνει την πρώην κοινότητα των Αγίων Θεοδώρων. Βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα του νομού και στο γεωγραφικό συγκρότημα της Στερεάς Ελλάδος. Έχει έκταση 98τ.χλμ. και πληθυσμό 5.084άτομα. Οι Άγιοι Θεόδωροι βρίσκονται φωλιασμένοι ανάμεσα στα Γεράνεια όρη και στο κόλπο του Σαρωνικού, θεωρείται δε ότι είναι χτισμένοι στη θέση του Αρχαίου Κρομμύων. Παρουσιάζει αξιόλογη τουριστική κίνηση. Προσφέρεται για ειδυλλιακές πολυήμερες διακοπές αλλά και σύντομες εξορμήσεις του Σαββατοκύριακου μιας και βρίσκεται πολύ κοντά στην Αθήνα. Μία πλειάδα ξενοδοχείων, εστιατορίων και κέντρων διασκέδασης καλύπτουν τις ανάγκες των επισκεπτών της. Η οικονομία του δήμου στηρίζεται αρκετά στην τουριστική υποδομή που υπάρχει αλλά κυρίως στην ύπαρξη και λειτουργία των διωλιστηρίων της Motor-Oil.
- **Δήμος Άσσου – Λεχαιίου.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Άσσου, Κάτω Άσσου, Λεχαιίου και Περιγιαλίου. Έδρα του δήμου είναι το Περιγιάλι, εκτείνεται σε 25.490τ.χλμ. και έχει πληθυσμό 6.470 άτομα.

Το Λέχαιο αποτελούσε το ένα από τα δύο λιμάνια της Αρχαίας Κορίνθου. Η οικονομία της περιοχής στηρίζεται κυρίως στην τουριστική της ανάπτυξη. Ξενοδοχεία, εστιατόρια και κέντρα διασκέδασης απαρτίζουν ένα αξιόλογο σύνολο που μπορεί να καλύψει τις ανάγκες των επισκεπτών της περιοχής.

- **Δήμος Βέλου.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Κοκκωνίου, Κρηνών, Πουλίτσας, Ταρσινών, Ελληνοχωρίου, Στιμάγκας και τον πρώην δήμο Βέλου – Νεράντζας. Έδρα του δήμου είναι το Βέλο. Η έκτασή του είναι 76.952τ.χλμ. και έχει πληθυσμό 8.200 άτομα. Οι βόρειες περιοχές του δήμου λούζονται από τον Κορινθιακό κόλπο. Οι παραλίες της Νεράντζας και του Κοκκωνίου είναι άρτια οργανωμένες, παρουσιάζουν αξιόλογη τουριστική κίνηση και έχουν βραβευθεί με γαλάζιες σημαίες από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι νοτιότεροι οικισμοί, όπως οι Κρήνες, τα Ταρσινά, το Ελληνοχώρι και κυρίως η Πουλίτσα, βασίζουν την οικονομία τους κυρίως στην αγροτική εκμετάλλευση.
- **Δήμος Βόχας.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Βραχατίου, Βοχαϊκού, Μπολατίου, Ευαγγελίστριας, Ζευγολατιού, Σουληναρίου και Χαλκειού. Έδρα του δήμου είναι το Ζευγολατιό. Η έκτασή του είναι 87.895τ.χλμ. και ο πληθυσμός του 8.865 άτομα. Όπως και ο δήμος Βέλου, έτσι και ο δήμος Βόχας έχει μια τουριστικά ανεπτυγμένη περιοχή η οποία εκτείνεται κατά μήκος των παραλίων του Κορινθιακού κόλπου και μία έντονα αγροτική οικονομία στα ενδότερα του δήμου.
- **Δήμος Ευρωστίνης.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Σαρανταπήχου, Ευρωστίνης – Ροζενών, Χελυδορίου, Καλλιθέας, Πύργου, Ελληνικού, Δεβενίου, Λυγιάς, Στομίου και Λυκοποριάς. Έδρα του δήμου είναι το Δερβέσι. Έχει έκταση 101.415τ.χλμ. και πληθυσμό 5.688 άτομα. Όπως όλοι οι βόρειοι δήμοι του νομού περιλαμβάνει στα όριά του μία παραλιακή ζώνη από τη Λυκοποριά ως τα Μαύρα Λιθάρια και μία ορεινή και ημιορεινή ως το Σαραντάπηχο. Διαθέτει αξιόλογα

μνημεία, κυρίως θρησκευτικά, όπως οι εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου και της Παναγίας των Καταφυγιών στην Ευρωστίνη αλλά και του Προφήτη Ηλία στο Χελυδόρι. Στο βόρειο τμήμα του δήμου, κοντα στα Μαύρα Λιθάρια, έχει εντοπιστεί αρχαίο λιμάνι το οποίο ήταν επίνειο της Υπηρεσίας. Τέλος, πανέμορφα δάση εκτείνονται στο οροπέδιο της Ζάχολης αλλά κυρίως στο Σαραντάπηχο, το οποίο είναι ονομαστό για περίφημα δάση ελάτης και μαύρης πεύκης που διαθέτει. Η οικονομία του δήμου είναι σύμμικτη όπως και στους άλλους βόρειους δήμους του νομού.

➤ **Δήμος Κορινθίων.** Περιλαμβάνει την πρωτεύουσα του νομού καθώς και τις πρώην κοινότητες Εξαμιλίων, Ξυλοκέριζας, Σολωμού και Αρχαίας Κορίνθου. Έδρα του είναι η Κόρινθος. Έχει έκταση 102.187τ.χλμ. και πληθυσμό 33.435 άτομα. Ο δήμος αυτός παρουσιάζει μεγάλο αρχαιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Στα όριά του βρίσκεται ο αρχαιότερος οικισμός της Κορινθίας, η περιοχή Κοράκου, όπου έχει ανακαλυφθεί προϊστορικός οικισμός του 5.000π.Χ..Παράλληλα η πόλη της Αρχαίας Κορίνθου, με ένα πλήθος ναών και κτιρίων της Ρωμαϊκής κυρίως εποχής, καθώς η αρχαιότερη ελληνική πόλη καταστράφηκε εκ θεμελίων το 146π.Χ. από το Μόμμιο. Εκεί άλλωστε σώζεται και ο μεγάλος αρχαιολογικής αξίας αρχαϊκός ναός του Απόλλωνα. Εξάλλου στο νοτιότερο άκρο του δήμου υψώνεται ο βράχος της Ακροκορίνθου με το περίφημο κάστρο. Η πόλη της Κορίνθου είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο του νομού. Παρουσιάζει έντονη εμπορική κίνηση λόγω των καταστημάτων και των επιχειρήσεων που εδρεύουν σ'αυτή αλλά και λόγω του λιμανιού της που αποτελεί κόμβο για τη διακίνηση των αγροτικών προϊόντων της ευρύτερης περιοχής.

➤ **Δήμος Λουτρακίου – Περαχώρας.** Περιλαμβάνει τον πρώην δήμο Λουτρακίου – Περαχώρας καθώς και τις πρώην κοινότητες Πισίων και Ισθμίας. Έδρα του είναι το Λουτράκι. Έχει έκταση 196.870τ.χλμ. και

πληθυσμό 14.084 άτομα. Είναι ο πιο τουριστικά ανεπτυγμένος δήμος του νομού και ένας από τους μεγαλύτερους σε τουριστική κίνηση σε πανελλήνιο επίπεδο. Η πόλη του Λουτρακίου είναι γνωστή από την αρχαιότητα για τα ιαματικά της λουτρά. Σήμερα συνεχίζει να προσελκύει επισκέπτες, όχι μόνο για τα ιαματικά λουτρά, αλλά γιατί παρέχει την καλύτερη τουριστική υποδομή του νομού. Καλαίσθητα ξενοδοχεία, εστιατόρια, κέντρα διασκέδασης και το περίφημο <<CLUB HOTEL CASINO>> συνθέτουν την εικόνα της πρώτης λουτρόπολης της Ελλάδος. Στα όριά του ο δήμος περιλαμβάνει τα Ίσθμια, ονομαστά από την αρχαιότητα για τους περίφημους αγώνες, τα οποία παρουσιάζουν έντονο αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Στο βόρειο τμήμα του δήμου είναι η λίμνη της Βουλιαγμένης, το ακρωτήριο Μελαγκάβι ή Ηραίο, ο ναός της Ήρας και ο πέτρινος φάρος. Παράλληλα πάνω στον ορεινό όγκο των Γερανείων βρίσκεται το θαυμαστό <<περιβόλι της Παναγιάς>>, ένα σύμπλεγμα Μοναστηριών και εκκλησιών.

- **Δήμος Νεμέας.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Νεμέας, Γαλατά, Αηδονιών, Πετρίου, Αρχαίων Κλεωνών, Λεοντίου, Δάφνης και Καστρακίου. Έδρα του δήμου είναι η Νεμέα. Έχει έκταση 192.538τ.χλμ. και πληθυσμό 7.317 άτομα. Ο δήμος Νεμέας παρουσιάζει έντονο αρχαιολογικό ενδιαφέρον μιας και από την αρχαιότητα θεωρείται ένας από τους ιερότερου χώρους της ελληνικής γης. Εκεί τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια τα Νέμεα, γιορτή αφιερωμένη στον μικρό Οφέλτη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει όλη η περιοχή της Αρχαίας Νεμέας λόγω του αρχαιολογικού της πλούτου. Η οικονομία του δήμου είναι κυρίως αγροτική με ιδιαίτερο βάρος στην αμπελοκαλλιέργεια και την οινοποίηση.

➤ **Δήμος Ξυλοκάστρου.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Άνω Συνοικίας Τρικάλων, Μέσης Συνοικίας Τρικάλων, Κάτω Συνοικίας Τρικάλων, Καρυάς, Μάννας, Παναριτίου, Στυλίων, Ρεθίου, Γελληνίου, Ξανθοχωρίου, Δενδρού, Ζεμενού, Βρυσουλών, Κορφιώτισσας, Αμφιθέας, Ρίζας, Θαλερού, Μελισσίου, Συκιάς, Καμαρίου, Λουτρού, Πιτσών, Πελλήνης, Καρυώτικων και τον πρώην δήμο Ξυλοκάστρου. Έδρα του δήμου είναι ή πόλη του Ξυλοκάστρου. Έχει έκταση 310.252τ.χλμ. και πλυθυσμό 16.799 άτομα. Ο δήμος Ξυλοκάστρου είναι ένας από τους μεγαλύτερους δήμους της Ελλάδος σε έκταση. Στα βόρεια όριά του υπάρχουν υπάρχουν οι δαντελένιες ακτές του Κορινθιακού ενώ στα νότια εκτείνεται ο ορεινός όγκος της Κυλλήνης, του ψηλότερου βουνού του νομού. Ένα πλήθος γραφικών χωριών και παραδοσιακών εκκλησιών συνθέτουν μια ποικιλία εικόνων που δύσκολα συναντάται. Η οικονομία της περιοχής είναι πολύμορφη και πολυποίκιλη. Έντονη τουριστική και εμπορική δραστηριότητα αλλά και πολλές αγροτικές καλλιέργειες.

➤ **Δήμος Σαρωνικού.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Κατακαλίου, Γαλατακίου, Αγίου Ιωάννη και Αθικίων. Έδρα του δήμου είναι τα Αθίκια. Καταλαμβάνει το ανατολικό άκρο του νομού με συνολική έκταση 136.578τ.χλμ. και έχει πληθυσμό 4.141 άτομα. Κυρίαρχο στοιχείο οι μεγάλες πευκόφυτες εκτάσεις και οι μαγευτικές ακρογιαλιές. Το Κατακάλι, ένα γραφικότατο ψαροχώρι που δεσπόζει στο ανατολικό άκρο του δήμου, συγκεντρώνει πλήθος τουριστών και οπαδών των θαλάσσιων σπορ. Η οικονομία του δήμου είναι σύνθετη και βασίζεται τόσο στην αγροτική εκμετάλλευση όσο και στον τουρισμό.

- **Δήμος Σικυωνίων.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Μικρού Βάλτου, Λαλιωτίου, Διμηνιού, Πασίου, Σουλίου, Κλημεντίου, Κρυονερίου, Παραδεισίου, Γοννούσας, Τιτάνης, Μποζικών, Μουλκίου, Σικυώνος και τον πρώην δήμο Κιάτου. Έδρα του δήμου είναι η πόλη του Κιάτου. Έχει έκταση 171.268τ.χλμ. και πληθυσμό 18.316 άτομα. Στα όρια του δήμου συναντάται μία από τις σημαντικότερες πόλεις της αρχαιότητας, η Σικυώνα η οποία αποτελεί πόλο έλξης για πολλούς τουρίστες. Η πόλη του Κιάτου αποτελεί μεγάλο αστικό κέντρο με έντονη τουριστική και εμπορική κίνηση λόγω του λιμανιού που αποτελεί κόμβο για τη διακίνηση των αγροτικών κυρίως προϊόντων. Η οικονομία του δήμου είναι σύνθετη καθώς στα όριά του αναπτύσσεται τόσο ο τουρισμός όσο και η αγροτική εκμετάλλευση.
- **Δήμος Σολυγείας.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Σοφικού, Κόρφου και Αγγελοκάστρου. Έδρα του δήμου είναι το Σοφικό. Έχει έκταση 179.461τ.χλμ. και πληθυσμό 2.779 άτομα. Καταλαμβάνει τμήμα της πευκόφυτης ενδοχώρας της ανατολικής Κορινθίας αλλά και ένα μεγάλο μέρος από τις ακτές του Σαρωνικού. Μαγευτικοί όρμοι, δαντελένιες παραλίες που εκτείνονται στα αντολικά όρια του δήμου με κυρίαρχο τον όρμο του Κόρφου. Η οικονομία της περιοχής στηρίζεται κυρίως στην αγροτική εκμετάλλευση και στην διαρκώς αυξανόμενη τουριστική κίνηση που παρουσιάζει.
- **Δήμος Στυμφαλίας.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Καστανιάς, Λαύκας, Δροσοπηγής, Στυμφαλίας, Κυλλήνης, Καλλιάνων, Ψαρίου, Ασπρόκαμπου, Κεφαλαρίου και Καισαρίου. Έδρα του δήμου είναι οι Καλλιάνοι. Έχει έκταση 205.072τ.χλμ. και πληθυσμό 3.026 άτομα. Στα όριά του περιλαμβάνει μία από τις μαγευτικότερες λίμνες του ελλαδικού χώρου, την Στυμφαλία. Τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον αν και η οικονομία της στηρίζεται στην αγροτική και κτηνοτροφική εκμετάλλευση.

- **Δήμος Τενέας.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Αγίου Βασιλείου, Χιλιμοδίου, Κλένιας, Στεφανίου, Αγιονορίου και Κουταλά. Έδρα του δήμου είναι το Χιλιμόδι. Έχει έκταση 167.575τ.χλμ. και πληθυσμό 5.245 άτομα. Στα όρια του βρίσκεται η αρχαία Τενέα καθώς και ένα πλήθος μοναστηρίων μεγάλου ιστορικού ενδιαφέροντος. Παράλληλα υπάρχει και το κάστρο του Αγιονορίου, μεσαιωνικής κατασκευής, με μεγάλο αρχαιολογικό ενδιαφέρον. Η οικονομία του δήμου είναι κατ'εξοχήν αγροτική και κτηνοτροφική.
- **Δήμος Φενεού.** Περιλαμβάνει τις πρώην κοινότητες Μοσιά, Μεσινού, Ματίου, Αρχαίου Φενεού, Γκούρας, Στενού, Φενεού, Πανοράματος και Ταρσού. Έδρα του δήμου είναι η Γκούρα. Έχει έκταση 226.201τ.χλμ. και πληθυσμό 2.203 άτομα. Εκτός από την ομώνυμη αρχαία πόλη, στα όρια του δήμου βρίσκεται και το ιστορικό μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου το οποίο δεσπόζει πάνω από το φράγμα <<Δόξα>>. Η οικονομία του ορεινότερου δήμου του νομού Κορινθίας είναι κυρίως αγροτική και κτηνοτροφική.

2.1.3 Η μεταφορική υποδομή του νομού.

Ο νομός Κορινθίας λόγω της γεωγραφικής θέσης του είναι πολύ ευνοημένος. Βρίσκεται ανάμεσα σε τρεις βασικούς οδικούς άξονες γύρω από τους οποίους αναπτύσσεται ένα ευρύτατα οδικό δίκτυο. Έτσι, καλύπτονται άμεσα οι ανάγκες μετακίνησης των κατοίκων αλλά και των τουριστών.

Ο νομός συνδέεται οδικώς με την πρωτεύουσα της χώρας με την Εθνική οδό Αθηνών – Κορίνθου. Με την Πάτρα και τη δυτική Πελοπόννησο με την Εθνική οδό Κορίνθου – Πατρών ενώ με την Τρίπολη και γενικότερα τη νότια Πελοπόννησο με την Εθνική οδό Κορίνθου – Τριπόλεως.

Οι συγκοινωνιακές ανάγκες του νομού καλύπτονται τόσο με το ΚΤΕΛ όσο και με το δίκτυο του ΟΣΕ. Το οδικό δίκτυο καλύπτει 1.356χλμ. εκ των οποίων 976χλμ. είναι ασφαλτοστρωμένα ενώ το σιδηροδρομικό δίκτυο καλύπτει 97χλμ. Τα δύο λιμάνια του νομού, στο Κιάτο και στην Κόρινθο, καλύπτουν κυρίως τις μεταφορές αγροτικών προϊόντων.

2.2 Αρχαιολογικά μνημεία και ιστορικοί τόποι του νομού.

➤ Αρχαία Κόρινθος – Ακροκόρινθος – Μουσείο

Σε απόσταση 8χλμ από τη σημερινή Κόρινθο, βρίσκεται η Αρχαία Κόρινθος. Τα ερείπια της Αρχαίας Κορίνθου είναι διασκορπισμένα στους πρόποδες της Ακροκορίνθου. Τα μνημεία που σώζονται είναι κυρίως ρωμαϊκά, δεν λείπουν όμως και τα ελληνικά. Διακρίνονται οι <<μακρινοί διάδρομοι>> που αρχίζουν από την Ακροκόρινθο και φτάνουν ως και το Λέχαιο, το τεχνητό λιμάνι του Κορινθιακού κόλπου.

Το Λέχαιο ήταν ο δρόμος που οδηγούσε στην Αρχαία αγορά. Ο δρόμος ήταν λιθόστρωτος με πεζοδρόμια και στοές. Η περιοχή της αγοράς ήταν γεμάτη με επιβλητικούς ναούς και αρχαία κτίρια.

Ο δωρικός ναός του Απόλλωνα (6^{ος} αιώνας) που δεσπόζει στο ύψωμα, βόρεια της αρχαίας αγοράς, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της εποχής. Είναι χτισμένος με μονολιθικούς δωρικούς κίονες, ενώ η οροφή του στηριζόταν σε εσωτερικές κιονοστοιχίες. Βορειοδυτικά της αγοράς κείτονται τα ερείπια του θεάτρου (4^{ου} αιώνα) καθώς και του ρωμαϊκού ωδείου. Στα δυτικά της αγοράς διακρίνεται ο ναός της Τύχης ενώ πιο πέρα, σε ένα υψηλό κρηπίδωμα είναι κτισμένο το Πάνθεο. Δεν πρέπει φυσικά να παραλείψουμε τις δύο κρήνες, την Πειρήνη και την Γλαύκη.

Πέρα από την άκρη της αρχαίας πόλης, υψώνονται επιβλητικά τα τείχη της Ακροκορίνθου. Η πόλη της Αρχαίας Κορίνθου αναπτύχθηκε στους βόρειους πρόποδες του λόφου της Ακροκορίνθου. Αποτελούσε την οχυρωμένη ακρόπολη της αρχαίας και μεσαιωνικής πόλης σε μία θέση που κατοικήθηκε συνεχώς από τα νεολιθικά έως και τα μεσαιωνικά χρόνια. Μέσα στα τείχη δεσπόζει το κάστρο της Κορίνθου αλλά και πολύ σημαντικά κτίσματα που ήρθαν στο φως. Σημαντικές ανακαλύψεις είναι ο

ναΐσκος της Αφροδίτης, οι μικροί ναοί που ήταν αφιερωμένοι στη Δήμητρα και την Κόρη, οι βωμοί του Ήλιου και η κρήνη της <<επάνω Πειρήνης>>.

Το μουσείο βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τομέα της περιφέρειας. Περιλαμβάνει μυκηναϊκά και κορινθιακά αγγεία, μωσαϊκά, ερυθρά κεραμικά είδη, αγάλματα, πλάκες, μικρά αντικείμενα κλπ. Τα ευρήματα έχουν εκτεθεί σε τέσσερις αίθουσες, ανάλογα με τα γνωρίσματά τους, και σε υπόστεγα γύρω από την κεντρική αυλή έτσι ώστε ο επισκέπτης να μπορεί να θαυμάσει μερικά αντιπροσωπευτικά δείγματα του κορινθιακού πολιτισμού. Στα υπόγεια γύρω από την κεντρική αυλή έχουν εκτεθεί ανάγλυφα με σκηνές από τους άθλους του Ηρακλή καθώς και Αμαζονομαχίες και Γιγαντομαχίες.

➤ Αρχαία Ίσθμια – Μουσείο

Στην περιοχή της αρχαίας Ίσθμιας τα σημαντικότερα αξιοθέατα είναι το θέατρο και το στάδιο. Από το θέατρο δυστυχώς σώζονται ελάχιστα λείψανα διότι ήταν το πλησιέστερο από τα χτίσματα προς το μεσαιωνικό οχυρό. Έτσι ξεθεμελιώθηκε για να προμηθεύσει οικοδομικό το οχυρό. Το στάδιο της Ίσθμιας είναι γνωστό διότι σε αυτό ανακαλύφθηκε η αφετηρία του αρχαιότερου σταδίου, μάλιστα διακρίνονται τα ίχνη 16 βαλβίδων εκκίνησης.

Φυσικά δεν πρέπει να παραληφθούν οι δύο σημαντικοί ναοί που χτίστηκαν στον αρχαιολογικό χώρο της Ίσθμιας. Σημαντικότερος είναι αυτός του Ισθμίου Ποσειδώνα, ο οποίος χτίστηκε και καταστράφηκε συνολικά τέσσερις φορές. Ο δεύτερος ναός είναι το Παλαιμόνιο, αφιερωμένος στη θαλασσινή θεότητα Παλαιμόνας. Ο συγκεκριμένος ναός είχε ιδιαίτερο περίβολο ενώ στα ανατολικά του σημειώνονται τρεις λάκκοι θυσιών.

Το μουσείο στεγάζεται σε νεόκτιστο κτίριο δίπλα από τον αρχαιολογικό χώρο. Περιλαμβάνει ευρήματα των ανασκαφών στις Κεχρεές και τα Ίσθμια όπως κεραμική και μικροτεχνία, μαρμάρινα γλυπτά και αθλητικά όργανα. Ανάμεσα στα εκθέματα της συλλογής είναι μικροί χρυσοί δαρειακοί, λυχνάρια του Παλαιμόνιου, κομμάτια από τον ελεφάντινο διάκοσμο κιβωτίων κλπ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα μωσαϊκά από γυαλί που ανασύρθηκαν από το χώρο των Κεχρεών, που κατακλύστηκε από τη θάλασσα. Τα μωσαϊκά είναι ξενικής κατασκευής, πιθανότατα Αιγυπτιακής, και προορίζονταν για τη διακόσμηση των τείχων. Τα θέματά τους ήταν κυρίως εμπνευσμένα από το ζωικό και το φυτικό βασίλειο και το ανθρώπινο στοιχείο.

➤ Αρχαία Σικυώνα – Μουσείο

Τα επιβλητικότερα από τα ερείπια της αρχαίας Σικυώνας είναι το θέατρο και το ρωμαϊκό λουτρό. Το θέατρο κατασκευάστηκε γύρω στο 303π.Χ. στο προσφορότερο για την κατασκευή του μέρος. Μάλιστα ένα μέρος των κερκίδων λαξεύτηκαν σε βράχο. Παραπλεύρως του θεάτρου κατασκευάστηκε το στάδιο. Πιο πέρα, το πλινθόχτιστο ρωμαϊκό λουτρό διατηρείται σε πολύ καλή κατάσταση, ενώ ένα μέρος του λειτουργεί ως μουσείο. Επίσης έχουν ανακαλυφθεί τα θεμέλια του βουλευτηρίου της ελληνιστικής Σικυώνας και το Γυμνάσιο.

Όπως προαναφέρθηκε το μουσείο της αρχαίας Σικυώνας στεγάζεται μέσα σε ένα τμήμα του ρωμαϊκού λουτρού. Ο καθηγητής Ορλάνδος επισκέυασε ένα μέρος του ρωμαϊκού λουτρού όπου οι τοίχοι διατηρούνταν σε μεγάλο ύψος και στέγασε τρεις ευρύχωρες αίθουσες. Μέσα σε αυτές σήμερα βρίσκονται συγκεντρωμένες όχι μόνο οι επιγραφές αλλά και τα γλυπτά αρχαϊκής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής εποχής. Επίσης κεραμικά ευρήματα των ανασκαφών και πολλά μεμονωμένα ευρήματα από την κάτω

πόλη. Σε προσθήκες φυλάσσονται αγγεία όλων των εποχών και ειδώλια. Στους τείχους έχουν στηθεί ψηφιδωτά δάπεδα με φυτικά θέματα και γρύπες. Τέλος, από τα γλυπτά ξεχωρίζει ένα μαρμάρινο κεφάλι του Απόλλωνα πραξitelικής τεχνοτροπίας και τα γλυπτά της παλαιοχριστιανικής και βυζαντινής εποχής.

➤ Αρχαία Νεμέα – Μουσείο

Αναμφίβολα τα σημαντικότερα αξιοθέατα της αρχαίας Νεμέας είναι ο ναός του Δία και το στάδιο. Ο ναός έχει χτιστεί με πωρόλιθο τον 4^ο π.χ. αιώνα στη θέση πιθανόν αρχαϊκού ναού. Αποτελείται από επιμήκη σηκό με πρόναο και άδυτο. Ανατολικά του ναού σώζεται η θεμελίωση στενόμακρου βωμού. Το στάδιο έχει απόσταση περίπου 180 μέτρων και έχει χτιστεί στο καλύτερο σημείο της κοιλάδας αφού έχει καταπληκτική θέα.

Λίγα χιλιόμετρα δυτικότερα της Νεμέας, κοντά στο χωριό Αηδόνια, ανασκάφθηκαν μυκηναϊκοί τάφοι που ανήκαν στην πόλη Αραιθυρέη, την οποία ο Όμηρος αποκαλεί <<ερατεινή>>, δηλαδή θελκτική. Τέλος δεν πρέπει να ξεχάσουμε ότι στους τάφους βρέθηκε και ο γνωστός θησαυρός των Αηδονιών. Ο θησαυρός αποτελείται από δύο χρυσά δαχτυλίδια-σφραγίδες, τρία απλά δαχτυλίδια χρυσά, ένα δαχτυλίδι από ήλεκτρο, τρεις σφραγιδόλιθους από στεατίτη, αμέθυστο και αχάτη, χρυσά κοσμήματα ενδυμασίας, χρυσές χάντρες κλπ.

Δίπλα από τον αρχαιολογικό χώρο της Νεμέας βρίσκεται το μουσείο. Περιλαμβάνει ευρήματα από τις κοιλάδες της Αρχαίας Νεμέας, των Κλεωνών και του Φλοιούντα. Επίσης εκτίθενται απόψεις της Νεμέας και ευρήματα από το Ιερό του Διός, το στάδιο της Νεμέας, τον προϊστορικό οικισμό στο λόφο Τσούγκιζα, το μυκηναϊκό οικισμό στην Αγία Ειρήνη και το μυκηναϊκό νεκροταφείο στα Αηδόνια.

Στα αριστερά της εισόδου βρίσκεται ένας μεγάλος χάρτης, ασημένια και χάλκινα νομίσματα καθώς και αντικείμενα που σχετίζονται με τις μυθολογικές παραδόσεις της Νεμέας και τα λατρευτικά έθιμα για στον αφηρωτισμένο Οφέλη. Στα δεξιά εκτίθενται αντικείμενα σχετικά με το στάδιο και τις αθλητικές δραστηριότητες της Νεμέας. Τέλος, εκτίθενται ρωμαϊκά, βυζαντινά και μεσαιωνικά κεραμικά, αγγεία, ειδώλια, εργαλεία και όπλα της Αρχαίας Νεολιθικής Εποχής και αρχιτεκτονικά μέλη, γλυπτά και επιγραφές.

➤ Ηραϊόν

Πίσω από το κοσμοπολίτικο Λουτράκι βρίσκεται το Ηραίο Περαχώρας όπου ανακαλύφθηκαν τα πιο σημαντικά λείψανα πρώιμου κορινθιακού πολιτισμού. Κέντρο ήταν το ιερό της Ήρας, στο λιμανάκι κάτω από το εμφανές μικρό χτίσμα του σημερινού φάρου. Η Περαχώρα κατά τα προρωμαϊκά χρόνια αποτελούσε ζωτικό τμήμα της Κορίνθου και είχε πολιτισμό εξίσου σημαντικό και εξίσου παλαιό με αυτήν. Η κορινθιακή τέχνη των γεωμετρικών και αρχαϊκών χρόνων θα ήταν ατελέστατα γνωστή χωρίς τα ευρήματα της Περαχώρας. Με τις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν κατά τα έτη 1930-1933 μελετήθηκε η περιοχή του Ηραίου και τα γειτονικά ιερά Ακραιάς και Λιμενίας. Η έρευνα επεκτάθηκε ως τη λιμνοθάλασσα της Βουλιαγμένης όπου εικάζεται ότι υπήρχε μία σημαντική πόλη με το όνομα Ηραϊόν και σε περιοχές βεβαιώθηκαν κατάλοιπα από εγκαταστάσεις νεολιθικής, πρώιμης ελλαδικής αλλά και μυκηναϊκής εποχής. Σύμφωνα με λείψανα που έχουν βρεθεί στην ευρύτερη περιοχή της Περαίας χώρας εκτιμάται ότι η γνωστή από διάφορες φιλολογικές πηγές πόλη Οινόη βρισκόταν στην περιοχή του σημερινού Σχοίνου. Τέλος σύμφωνα με ευρήματα που ήρθαν στο φως το 1972 μέσα στην πόλη του Λουτρακίου τοποθετείται ο συνοικισμός Θερμά.

➤ Αρχαίο Λιμάνι Κεχρεών

Οι Κεχρεές ήταν το λιμάνι της Κορίνθου που κατείχε τον πρώτο, προς νότο της Ισθμίας, φυσικό όρμο. Σήμερα περισώζονται ερείπια, σε στεριά και θάλασσα, από τους αντικριστούς μόλους του λιμανιού που στα άκρα τους είχαν μεταξύ τους απόσταση μόλις 200 μέτρα. Μέσα στο νερό στα όρια του βόρειου λιμενοβραχίονα φαίνονται ερείπια μικρών ναϊσκόμορφων χτισμάτων τα οποία ήταν αφιερωμένα κατά πάσα πιθανότητα στον Ποσειδώνα και την Ίσιδα.

➤ Αρχαία Τενέα

Η αρχαία Τενέα ήταν η κυριότερη πόλη της Τενεατικής πεδιάδας, η οποία αναπτύσσεται ανάμεσα στα χωριά Χιλιομόδι και Αθίκια. Στην περιοχή αυτή έχει ανασκαφεί εργαστήριο ρωμαϊκών χρόνων ενώ έχουν επισημανθεί θεμέλια οικοδομημάτων, ίχνη αρχαίου τοίχους, ορθογώνιοι ογκόλιθοι, κίονες από πωρόλιθο, ενώ στον Άγιο Νικόλαο Αθικίων ανακαλύφθηκε άγαλμα γνωστό ως <<Τενεάτης κούρος>>. Στην ευρύτερη περιοχή του Χιλιομοδίου ανακαλύφθηκαν τάφοι κυρίως της κλασικής εποχής με πλούσια ευρήματα.

Τέλος, στην απότομη πλαγιά της Νυφίτσας στην Πάνω Κλένια ανακαλύφθηκε το σημαντικότερο ίσως ιερό σε σπηλιά της αρχαίας Κορινθίας. Τα ευρήματα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η ανθρώπινη παρουσία εκεί χρονολογείται από τη νεολιθική ως και τη ρωμαϊκή εποχή. Τα όστρακα που βρέθηκαν είναι κυρίως μεσοελλαδικής και κλασικής εποχής. Ίχνη προϊστορικού οικισμού βρέθηκαν και στο λόφο των Αγίων Ασωμάτων Κλένιας όπου συνελέγησαν όστρακα της εποχής και κομμάτια οψιδιανού

➤ **Αρχαίες Κλεωνές**

Τα λείψανα των αρχαίων Κλεωνών δυστυχώς είναι ελάχιστα. Σήμερα υπάρχουν μόνο μερικά κομμάτια καλοχτισμένου πολυγωνικού τείχους. Ευτυχώς, σε καλύτερη κατάσταση συναντούμε τα θεμέλια του ηρακλείου όπου βεβαιώθηκε η ύπαρξη αρχαιότερου ναού , πριν χτιστεί ο σωζόμενος σήμερα ναός των ελληνοιστικών χρόνων.

➤ **Αρχαία Φλιασία**

Η αρχαία Φλιασία βρίσκεται βορειοδυτικά και σε απόσταση 3,5χλμ από τη σημερινή Νεμέα. Σε διαδοχικές ανακαφές που έγιναν από το 1924 έως το 1970 αποκαλύφθηκαν τα χαμηλότερα ειδώλια του θεάτρου, τα θεμέλια της σκηνής, τα σχεδόν συνεχόμενα θεμέλια του παλατιού και ένα κομμάτι αναλημματικού τοίχου, ισιδομικά χτισμένου με μεγάλες ορθογώνιες πέτρες. Ψηλότερα στο λόφο διατηρήθηκαν σπόνδυλοι κιόνων και αρχαίο οικοδομικό υλικό.

➤ **Αρχαία Πελλήνη**

Η αρχαία Πελλήνη τοποθετείται ανάμεσα στο Ξυλόκασρο και τα Τρικάλα, στην περιοχή του χωριού Ζούγρα το οποίο μετονομάστηκε σε Πελλήνη. Εκεί έγιναν ανασκαφές το 1931-32 από τον καθηγητή Αναστάσιο Ορλάνδο και επιγραφικά ευρήματα επιβεβαίωσαν τη θέση της αρχαίας πόλης. Επίσης αποκαλύφθηκαν τάφοι , θεμέλια αρχαίων οικοδομημάτων, κρηπιδόματα ναού και ίχνος θεάτρου όλα της κλασικής εποχής, ενώ κάποια νομίσματα που βρέθηκαν ήταν της ρωμαϊκής. Επίγειο της Πελλήνης ήταν οι Αριστοναύτες, λιμάνι το οποίο βρισκόταν στη θέση του σημερινού Ξυλόκαστρου, ενώ νοτιότερα στην περιοχή των σημερινών συνοικισμών των Τρικάλων τοποθετείται το Μύσαιο, όπου αναπτύχθηκε λατρεία της Δήμητρας παρόμοια με αυτή των Θεσμοφορίων.

➤ **Μαύρα Λιθάρια**

Η περιοχή των Μαύρων Λιθαριών είναι το δυτικό σύνορο της σημερινής Κορινθίας, ενώ κατά την αρχαιότητα αποτελούσε το επίγειο της αχαϊκής πόλης Αιγείρα. Εκεί έχουν επισημανθεί λείψανα αρχαίου μούλου με τετράπλευρους ογκόλιθους, ενώ κατά το έτος 1916 τα μέλη της αυστριακής αποστολής επεσήμαναν και μία σειρά τάφων σκαλισμένων στους βράχους του υπερκείμενου βουνού. Νότια του Δερβενίου, στο ημιορεινό χωριό Πύργος, τοποθετείται η ομηρική πόλη Δονούσα όπου σώζονται ερείπια από μικρό ναό των προρωμαϊκών χρόνων.

➤ **Αρχαίος Φενεός**

Η ακρόπολη του αρχαίου Φενεού τοποθετείται κοντά στο σημερινό χωριό Καλύβια στα βορειοδυτικά κράσπεδα της φενεατικής πεδιάδας. Ανασκάφηκε ανάμεσα στα 1958-1961 και αποκαλύφθηκε ο ναός ο οποίος ήταν αφιερωμένος στον Ασκληπιό. Βρέθηκαν δύο πελώρια μαρμάρινα πόδια με σανδάλια μήκους 80 εκατοστών το καθένα πάνω σε ένα βάθρο, ενώ πίσω από αυτό βρέθηκε ένα γυναικείο μαρμάρινο κεφάλι ύψους 80 εκατοστών. Ύστερα από μελέτες που έγιναν διαπιστώθηκε ότι παρίσταναν τον Ασκληπιό και την Υγεία και χρονολογούνται γύρω στο 150π.χ.

➤ **Αρχαία Στυμφαλία**

Την αρχαία Στυμφαλία ανέκαψε κατά τα έτη 1924-1930 ο καθηγητής Ορλάνδος και αποκάλυψε τον περίβολο της αγοράς όπου βρέθηκαν τα θεμέλια ενός μεγάλου οικοδομήματος με κυκλικό τοίχο, ναός του οποίου διατηρείται η θεμελίωση. Πρόκειται για ένα μεγάλο τετράγωνο κτίσμα το οποίο εκτιμάται ότι ήταν παλαίστρα, μία κρήνη, εξέδρες και βωμοί. Επίσης στην λίμνη της Στυμφαλίας διατηρούνται ίχνη του Αδριάνειου υδραγωγείου που μετέφερε τα νερά της περιοχής στην Κόρινθο. Τέλος, η φράγκικη εκκλησία που δεσπόζει τώρα στην περιοχή έχει δομηθεί κατά

μεγάλο μέρος με αρχαίο υλικό, πιθανότατα από το ναό της Αρτέμιδας που εκτιμάται ότι βρισκόταν στην ίδια θέση.

➤ Φρούρια

Η οχύρωση πόλεων και διαβάσεων στην Κορινθία θεωρήθηκε αναγκαία σε όλο το διάστημα της μακραίωνης ιστορίας της. Έτσι έχουμε φρούρια και οχυροματικά έργα από την αρχαιότητα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν αδιαλείπτως μέχρι το μεσαίωνα. Λόγω της διαρκούς χρήσης τους υπέστησαν προσθήκες και αναδομήσεις ενώ χτίστηκαν και νέα για την καλύτερη προστασία της ευρύτερης περιοχής. Αναφορικά τα σημαντικότερα είναι τα εξής :

- ◆ Βορειοανατολικά όρια του νομού : Φρούριο της Οινόης (σημερινός Σχίνος) και του αρχαίου Πειραιού.
- ◆ Εξαμίλιο Τοίχος (καλύπτει όλο το μήκος του Ισθμού από Σαρωνικό έως Κορινθιακό κόλπο).
- ◆ Κάστρο Ακροκορίνθου (Ακρόπολη Κορινθίων).
- ◆ Καστράκι (δυτικά των Λουτρών της Ελένης).
- ◆ Φορτικά (2χλμ βορειοανατολικά του χωριού Σολωμού).
- ◆ Φρούριο Αγγελοκάστρου.
- ◆ Μουντ Εσκουβέ.
- ◆ Φρούριο της Αλαταργίας (Μονή Φανερωμένης).
- ◆ Φρούριο της Αμπιδίτσας.
- ◆ Φρούριο του Αγιονορίου.
- ◆ Φρούριο του Αγίου Βασιλείου.
- ◆ Περιοχή Νεμέας : Φρούριο του Πολυφέγγους και του Κουτσίου και ο Παλαιόπυργος των Ηλιοπουλαϊκών Νεμέας.
- ◆ Φρούριο του Φωκά (κεντρική Κορινθία – περιοχή Βόχας).
- ◆ Φρούριο αρχαίας Θυαμίας και πύργος της Ευαγγελίστριας (Στιμάγκα).

- ◆ Φρούριο του Ξεροκαστελλίου και του Βασιλικού (αρχαία Σικυώνα).
- ◆ Φρούριο Γοννούσας, Τιτάνης, Μποζικών και Πύργος του Λιμικού (Καστράκι-κοιλάδα Ασωπού).
- ◆ Φρούριο Ψαριού, Άνω και Κάτω Φρούριο, του Γαβριά και του Κοκκινόβραχου (Ασπρόκαμπος).
- ◆ Πύργος του Κορδή (Πύργος).
- ◆ Φρούριο του Ταρσού (Φενεός-Πανόραμα).

2.3 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο νομό.

Στο προηγούμενο τμήμα του κεφαλαίου αναφέραμε και αναλύσαμε όλους τους χώρους αρχαιολογικής σημασίας του νομού Κορινθίας. Εκτός όμως από τους παραπάνω χώρους υπάρχουν και πολλά άλλα σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος στο νομό που προσελκύουν τουρίστες.

Πολύς κόσμος επιδιώκει να κάνει διακοπές, ο καθένας όμως για τους δικούς του λόγους. Άλλοι επιδιώκουν να επισκεφθούν δείγματα της χριστιανικής πίστης, άλλοι να πάρουν μέρος σε αθλητικές διοργανώσεις, άλλοι για να ανακτήσουν την υγεία τους, άλλοι για να διασκεδάσουν και άλλοι για να γνωρίσουν τη φύση. Έτσι λοιπόν δημιουργούνται οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες είναι άπειρες. Στο νομό Κορινθίας εκτός από το είδος του τουρισμού που αναλύθηκε στο προηγούμενο τμήμα του κεφαλαίου, συναντάμε τον θρησκευτικό τουρισμό, τον τουρισμό υγείας, τον ψυχαγωγικό τουρισμό, τον φυσιολατρικό τουρισμό, τον αθλητικό κλπ.

Καλό λοιπόν θα ήταν να κάνουμε μία σημαντική αναφορά σε αυτά τα σημεία του νομού με το τόσο μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον. Αναλυτικότερα έχουμε :

➤ Η Διώρυγα της Κορίνθου.

Όπως είναι γνωστό η διώρυγα της Κορίνθου είναι δημιούργημα των νεότερων χρόνων. Άλλοτε στο σημείο αυτό ήταν ένας στενός ισθμός που έωνε την Πελοπόννησο με τη Στερεά Ελλάδα. Από τα χρόνια αυτά είχε γίνει αντιληπτό ότι η ύπαρξη του ισθμού αυτού εμπόδιζε την κίνηση του εμπορίου. Για να ξεπεράσουν το εμπόδιο οι αρχαίοι Κορίνθιοι ίδρυσαν και οργάνωσαν δύο λιμάνια, ένα στις Κεχρεές στο Σαρωνικό και ένα στο Λέχαιο στον Κορινθιακό. Όταν ήθελαν να μετακινήσουν το εμπόρευμα από το ένα λιμάνι στο άλλο το μετέφεραν δια ξηράς μέσα από μία ευρεία λεωφόρο που ονομαζόταν Δίορκος. Κατασκευάστηκε το 600π.Χ. από το τύραννο Περίανδρο, έναν από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας. Είχε τελειοποιηθεί σε τέτοιο σημείο ώστε μπορούσαν να σύρουν δια ξηράς από το ένα λιμάνι στο άλλο ολόκληρα πλοία.

Ο ίδιος ο Περίανδρος είχε συλλάβει την ιδέα να κατασκευαστεί η διώρυγα στον ισθμό, αλλά με τα μέσα της εποχής ήταν αδύνατο. Αργότερα, στα χρόνια των επιγόνων του Μ. Αλεξάνδρου, επιχείρησε να ανοίξει διώρυγα ο Δημήτριος ο Πολιορκητής. Τελικά δεν το πραγματοποίησε γιατί επενέβησαν οι σοφοί της Αιγύπτου που υποστήριζαν ότι τα νερά του Κορινθιακού, θα κατέκλυζαν την Αίγινα και τα άλλα κοντινά νησιά. Άλλοι που σχεδίασαν να κατασκευάσουν διώρυγα ήταν ο Ιούλιος Καίσαρας, ο Καλιγούλας, του οποίου το έργο ανακόπηκε με τη δολοφονία του και ο Νέρωνας. Ο τελευταίος μάλιστα κουβάλησε ο ίδιος το πρώτο χώμα μέσα σε χρυσό καλάθι. Και αυτή τη φορά όμως το έργο σταμάτησε. Στη συνέχεια επιχείρησε τη διάνοιξη ο Ηρώδης ο Αττικός αλλά δεν του επιτράπηκε να συνεχίσει. Τέλος και οι Βενετσιάνοι έκανα κάποια σχετική μελέτη χωρίς όμως να γίνει τίποτε το συγκεκριμένο.

Με την απελευθέρωση της Ελλάδας, ο πρώτος που έθεσε ζήτημα για τη διώρυγα ήταν ο Καποδίστριας. Επειδή όμως το έργο απαιτούσε πολλά χρήματα δεν μπόρεσε να το αντιμετωπίσει πρακτικά. Οι συζητήσεις

συνεχίστηκαν και αργότερα, ώσπου το 1881 το έργο ανατέθηκε στο στρατηγό Στέφανο Τιρ με προνόμιο 99 χρόνια. Τον επόμενο χρόνο ο στρατηγός μεταβίβασε το προνόμιο στην << Διεθνή Εταιρεία Ναυτικής Διώρυγας Κορίνθου>>. Η εταιρεία δεν κατάφερε να φέρει σε πέρας το έργο γιατί έπεσε έξω στον προϋπολογισμό της. Από τη χρεοκοπία αυτή επωφελήθηκε ο Α. Συγγρός και μία νέα εταιρεία ανέλαβε να αποπερατώσει το έργο, παίρνοντας φυσικά όλα τα προνόμια της προηγούμενης.

Τα τελικά σχέδια της διώρυγας έκανε ο Ούγκρος μηχανικός Μπέλα Γέρστερ, ενώ έλαβε μέρος και ο κατασκευαστής της διώρυγας του Σουέζ Φερδινανδος Λεσσέψ. Η διώρυγα έχει μήκος 6.300 μέτρα και βάθος 7 μέτρα. Η επιφάνεια της θάλασσας έχει πλάτος 24,6 μέτρα και η επιφάνεια του πυθμένα 21 μέτρα.

Τα εγκαίνια της διώρυγας έγιναν στις 25 Ιουλίου 1893 ενώ η παράδοση στην κοινή χρήση έγινε τον ίδιο χρόνο στις 28 Οκτωβρίου.

Πάνω στη διώρυγα και σε ύψος 57,50 μέτρων περίπου από τη επιφάνεια της θάλασσας βρίσκονται παράλληλα η οδική και η σιδηροδρομική γέφυρα. Οι δύο αυτές γέφυρες καθώς και η ίδια η διώρυγα είχαν καταστραφεί το 1941 από τα υποχωρούντα αγγλικά στρατεύματα και το 1944 από τα γερμανικά στρατεύματα. Η λειτουργία τους άρχισε πάλι στο τέλος του 1948.

Η χρησιμότητα της γέφυρας φαίνεται από την τεράστια κίνηση που παρουσιάζει. Μέσα σε 100 χρόνια περίπου από την κατασκευή της η κίνηση αυξάνεται σε σημαντικό βαθμό κάθε χρόνο. Αυτό οφείλεται πρώτων στο ότι συντελεί στην άνετη διακίνηση εμπορευμάτων και ανθρώπων από το Σαρωνικό στο Κορινθιακό, και δεύτερον, γιατί είναι μία από τις σπουδαιότερες θαλάσσιες ελληνικές αρτηρίες που ενώνει τη δυτική με την ανατολική Μεσόγειο.

Η διώρυγα της Κορίνθου αποτελεί τουριστικό ενδιαφέρον. Αυτό το πιστοποιεί η κίνηση των τουριστών που έρχονται για να θαυμάσουν το έργο

και να απολαύσουν τη θέα. Παράλληλα, η διώρυγα έχει πολλούς επισκέπτες που είναι θαυμαστές των ριψοκίνδυνων σπορ με κορυφαίο το Bungee-jumping.

➤ **Ιαματικά λουτρά.**

Ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί έναν ιδιαίτερα δυναμικό τομέα τουριστικών δραστηριοτήτων για το νομό. Ο νομός Κορινθίας έχει ιαματικές πηγές σε δύο σημεία, στα Λουτρά της Ωραίας Ελένης και τις πασίγνωστες θεραπευτικές πηγές στο Λουτρακί. Τα νερά των ιαματικών πηγών προέρχονται από τα βάθη της γης και περιέχουν διαλύματα χημικών ουσιών που τα παραλαμβάνουν από τα διάφορα πετρώματα του υπεδάφους.

Στην περιοχή των Λουτρών της Ωραίας Ελένης η πηγή των ιαματικών λουτρών βρίσκεται μέσα στη θάλασσα. Δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη δομή και οργάνωση απλά γίνεται χρήση από όποιον το επιθυμεί και όποτε το επιθυμεί.

Αντίθετα στο Λουτρακί το νερό αναβλύζει μέσα από ένα βράχο στους πρόποδες του βουνού. Υπάρχουν 3 υδροθεραπευτήρια από τα οποία λειτουργεί μόνο το ένα. Ανήκει στο δήμο κατά το μεγαλύτερο ποσοστό και σε μικρότερο ποσοστό στη Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Ανάπτυξης Λουτρακίου – Περαχώρας. Το υδροθεραπευτήριο είναι πλήρως εξοπλισμένο για λουτροθεραπεία, ποσιοθεραπεία και φυσιοθεραπεία. Στο ειδικά οργανωμένο υδροθεραπευτήριο λειτουργούν οι πιο μοντέρνες τεχνικές εγκαταστάσεις. Παράλληλα, εργάζεται άριστο ιατρικό – επιστημονικό προσωπικό έτσι ώστε να ευεργετούνται χιλιάδες άνθρωποι.

Τις τελευταίες δεκαετίες τα νερά του Λουτρακίου έχουν συγκεντρώσει διεθνώς το ενδιαφέρον του ιαματικού κόσμου διότι θεωρούνται εφάμιλλα με αυτά του VICHY, του EVIAN και του PERRIE ενώ παράλληλα, έχουν

γίνει αντικείμενα μελέτης πολλών επιστημονικών και ιατρικών εργαστηρίων.

➤ Εκκλησίες – Μοναστήρια.

Μία άλλη σημαντική μορφή του εναλλακτικού τουρισμού είναι η επίσκεψη σε μέρη χριστιανικού ενδιαφέροντος. Τα πρώτα σπέρματα της χριστιανικής πίστης έπεσαν στο χώμα της Κορινθιακής γης το 53μ.Χ. όταν ο Απόστολος Παύλος έφτασε στην αρχαία πόλη της Κορίνθου.

- ◆ Ο νομός διαθέτει πολλά δείγματα του χριστιανισμού που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον και αποτελούν πόλο έλξης για τους τουρίστες.

Τέτοια δείγματα αναφέρονται παρακάτω :

- ◆ Η Παλαιοχριστιανική Βασιλική του Λεχαίου. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη σε διαστάσεις εκκλησία στον Ελλαδικό χώρο με μήκος 220 μέτρα και εμβαδό 11 στρέμματα.
- ◆ Η Μονή Αγίου Νικολάου στο Μαλαγάρι Περαχώρας όπου οι τοιχογραφίες έχουν χαρακτηριστεί ιστορικά κειμήλια.
- ◆ Η Παναγία του Πραθίου, η οποία βρίσκεται σε υψόμετρο 1.150 μέτρων.
- ◆ Η Μονή Ζωοδόχου Πηγής που εδρεύει στο ομώνυμο νησί του συμπλέγματος των Αλκυονίδων.
- ◆ Η Παλαιά Μονή της Παναγίας της Φανερωμένης η οποία είναι η παλαιότερη και σημαντικότερη στην Ελλάδα.
- ◆ Ο Ιερός Ναός του Οσίου Παταπίου όπου βρέθηκε το σκήνωμα του Αγίου σε μία σπηλιά.
- ◆ Ο Άγιος Νικόλαος του Ηραίου ο οποίος είναι χτισμένος σε φυσική ακρόπολη ανατολικά από το λιμάνι.
- ◆ Ο Ναός των Παμμεγίστων Ταξιαρχών που χτίστηκε το 1767. Πρέπει να αναφερθεί ότι εκεί έδρευε η Συνέλευση των Συνταγματικών το 1832.

- ◆ Ο Ναός του Αγίου Γεωργίου στην Ευρωστίνη. Χτίστηκε το 1811 σε 36 ημέρες με 16 τρούλους, 36 κολώνες στη σκεπή και ξυλεία από ένα και μοναδικό κυπαρίσσι.

➤ Πολιτιστικές Εκδηλώσεις.

Μία άλλη μορφή του εναλλακτικού τουρισμού είναι και ο πολιτιστικός τουρισμός, ο οποίος έχει σαν στόχο όχι μόνο να ψυχαγωγήσει τους τουρίστες αλλά και να λειτουργήσει σαν κίνητρο διατήρησης των τοπικών παραδόσεων και εθίμων.

Οι πλέον αξιόλογες πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα σε μόνιμη βάση στο νομό Κορινθίας τα τελευταία χρόνια είναι οι εξής :

- ◆ Αλκυονίδες Ημέρες Λόγου και Τέχνης. Πρόκειται για ομιλίες, θεατρικές και χορευτικές παραστάσεις που λαμβάνουν χώρα το Μάιο.
- ◆ Παύλεια. Πρόκειται για χορευτικές παραστάσεις και τραγούδια από χορωδίες στις 29 Ιουνίου.
- ◆ Φεστιβάλ Τζαζ. Πρόκειται για μουσικές παραστάσεις τζαζ κατά τη διάρκεια του Ιουλίου και του Αυγούστου.
- ◆ Εκδηλώσεις Μικρασιατικού Ελληνισμού. Πρόκειται για εκδηλώσεις μιας ομάδας ατόμων με κοινή καταγωγή κάθε Σεπτέμβρη.
- ◆ Εκδηλώσεις Κέντρου Νεότητας Ιεράς Μητρόπολης Κορίνθου. Πρόκειται για εκδηλώσεις που γίνονται κάθε Μάιο.
- ◆ Σικυώνεια. Πρόκειται για εκδηλώσεις που γίνονται στο Κιάτο κατά τη διάρκεια των μηνών Ιουλίου και Αυγούστου.
- ◆ Καρναβάλι. Πρόκειται για το καρναβάλι του Λουτρακίου κάθε τελευταίας Κυριακής της Αποκριάς.
- ◆ Γιορτή κρασιού. Πρόκειται για τη γνωστή γιορτή κρασιού στη Νεμέα. Περιλαμβάνει δημοτική μουσική και χορούς.

- ◆ Φεστιβάλ Φολκλορικών Χορών. Πρόκειται για ελληνικούς και ξένους χορούς κάθε Ιούλιο στον Άσσο.
- ◆ Φεστιβάλ Φολκλορικών Χορών. Πρόκειται για ελληνικούς και ξένους χορούς κάθε Ιούλιο στο Ζευγολατιό.

➤ **Hotel Club Poseidon.**

Πολλοί είναι εκείνοι που επιθυμούν να περνούν τις διακοπές τους σε έναν πολύ καλά οργανωμένο χώρο. Πρόκειται για μία μερίδα ανθρώπων που δεν αρέσκονται να περιφέρονται στον τόπο επίσκεψης τους αλλά επιθυμούν να διαμένουν σε έναν χώρο που θα τους ικανοποιεί πλήρως.

Στο κοσμοπολίτικο Λουτράκι, το 1970 άρχισε τα πρώτα βήματα λειτουργίας του το Club Poseidon, ένας χώρος ειδικά διαμορφωμένος για αυτή τη μερίδα ανθρώπων. Το ξενοδοχειακό συγκρότημα Club Poseidon προσφέρει πολυτελείς και άνετες διακοπές σε μια πανέμορφη τοποθεσία. Το μικρό χωριό, όπως θα μπορούσε κανείς να το χαρακτηρίσει, βρίσκεται μόλις 2,5χλμ έξω από τη πόλη του Λουτρακίου και μόνο 85χλμ από τη πρωτεύουσα. Πνιγμένο μέσα στο πράσινο, καθρεντίζεται στα καταγάλανα νερά του Κορινθιακού κόλπου με τους γραφικούς κολπίσκους και τις δαντελένιες ακτές. Το ξενοδοχειακό συγκρότημα απλώνεται κατά αμφιθεατρικό τρόπο σε 150.000τ.μ. Τα κομψά σε επίπλωση δωμάτια και bungalows που ξεφυτρώνουν μέσα από τους κατάφυτους, πολύχρωμους κήπους έχουν πανοραμική θέα προς τη θάλασσα και δένουν αρμονικά με τη γύρω περιοχή προσφέροντας κάθε άνεση.

Το ξενοδοχειακό συγκρότημα Club Poseidon διαθέτει για τις ανάγκες και προτιμήσεις των επισκεπτών του τις εξής ανέσεις :

- ◆ 400 ευρύχωρα δωμάτια άριστα εξοπλισμένα (κλιματισμός, τηλέφωνο, δορυφορική τηλεόραση κλπ.).
- ◆ Γήπεδα του τένις, του βόλεϊ, του μπάσκετ, του mini-golf και της τοξοβολίας.

- ◆ Κέντρο γυμναστικής με σύγχρονα μηχανήματα 300τ.μ., με σάουνα και υδρομαάζ.
- ◆ Αθλητικές εγκαταστάσεις για θαλάσσιο σκι, ιστιοπλοΐα, πόλο, κανό, wind-surfing κλπ.
- ◆ 4 εστιατόρια, night-club, παραδοσιακό καφεενεδάκι, αίθουσα για σκάκι, μπιλιάρδα, κομμωτήριο, μπουτίκ, bar, αίθουσα ping-pong κλπ.
- ◆ 4 αίθουσες συνεδριάσεων και ανοιχτό αμφιθέατρο.
- ◆ Έμπειρο προσωπικό που αναλαμβάνει μέχρι και τη φύλαξη παιδιών.

➤ Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Ένας ακόμα σημαντικός λόγος επίσκεψης ενός μέρους είναι και οι περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και ιδιαίτερα για τους φυσιολάτρες. Επισκέπτες που επιθυμούν να θαυμάζουν φυσικές και τεχνητές ομορφιές με ιδιαίτερα γνωρίσματα.

Ο νομός Κορινθίας διαθέτει αρκετές τέτοιες περιοχές. Οι κυριότερες από αυτές αναφέρονται παρακάτω :

- ◆ Η Λίμνη της Βουλιαγμένης. Βρίσκεται 16χλμ από το Λουτράκι. Ένας μικρός διάυλος στη νότια πλευρά της λίμνης την ενώνει με τον Κορινθιακό κόλπο. Εκεί παρατηρείται αλλαγή φοράς του νερού κάθε 6 ώρες.
- ◆ Το Αστεροσκοπείο. Βρίσκεται στη περιοχή του Κρυονερίου και διαθέτει το μεγαλύτερο τηλεσκόπιο της Βαλκανικής Χερσονήσου και ένα από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης.
- ◆ Η Λίμνη της Στυμφαλίας. Η μυθική φωλιά των Στυμφαλίδων όρνιθων που αποτελεί σπάνιο υγροβιότοπο της Πελοποννήσου με ποικιλία πανίδας και κυρίως ορνιθοπανίδας που κατέταξε την περιοχή στο δίκτυο NATURA 2000.

- ◆ Η Λίμνη Τσιβλού. Βρίσκεται στην οροσειρά των Αροανίων και δημιουργείται από το φράγμα <<Δόξα>>. Είναι ένα τοπίο απaráμιλλης ομορφιάς που ονομάστηκε <<Κορινθιακή Ελβετία>>.
- ◆ Η Κοιλάδα της Φλαμπουρίτσας. Βρίσκεται στο όρος Κυλλήνη το οποίο διαιρείται σε δύο επιμέρους κορφές, τη μικρή Ζήρεια και τη μεγάλη Ζήρεια. Μάλιστα η περιοχή αυτή είναι ενταγμένη στο δίκτυο NATURA 2000.
- ◆ Το Σπήλαιο του Ερμή. Βρίσκεται στο όρος Κυλλήνη, είναι βαραθρώδες και αποτελεί μια σειρά θαλάμων με πλούσιο και πολύχρωμο σταλακτικό διάκοσμο.

➤ **Club Hotel Casino.**

Τελειώνοντας τα σημαντικά σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος δεν πρέπει να ξεχάσουμε και το πιο πρόσφατο, Club Hotel Casino.

Το ιδιωτικό Casino Λουτρακίου πρωτολειτούργησε στις 12/9/95. Ο φανατικός διάκοσμος και η πολυτέλεια είναι μερικά από τα βασικά στοιχεία προσέλκυσης τουριστών. Μάλιστα την ερχόμενη άνοιξη πρόκειται να λειτουργήσει και το ομώνυμο ξενοδοχείο κατηγορίας (* * * * *). Πρόκειται για ένα ξενοδοχείο που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από αυτά των Ευρωπαϊκών χωρών. Έτσι οι φανατικοί του Casino θα μπορούν να συνδυάζουν τις διακοπές τους με την επίσκεψή τους στο Casino Λουτρακίου, το οποίο είναι και το μεγαλύτερο στο Βαλκανικό χώρο.

Στα έσοδα που πραγματοποιούνται ο δήμος Λουτρακίου συμμετέχει στο επενδυτικό πλάνο με ποσοστό 12% επί των μικτών κερδών. Τα έσοδα χρησιμοποιούνται σε επενδυτικά προγράμματα τουριστικής υποδομής όπως η επέκταση του παραλιακού πεζόδρομου, του κέντρου αναψυχής με δημιουργία πισίνας ιαματικού νερού, διαπλάτυνση της εισόδου της πόλης κλπ.

2.4 Τουριστικά θέρετρα του νομού.

Τελειώνοντας το 2^ο κεφάλαιο και τη γνωριμία μας με το νομό Κορινθίας δεν πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε τα σημαντικότερα τουριστικά θέρετρό του. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι το Λουτράκι, η Κόρινθος, τα Λουτρά της Ωραίας Ελένης, τα Ίσθμια, το Ξυλόκαστρο και το Κιάτο. Αναλυτικότερα έχουμε :

➤ Λουτράκι.

Ριζωμένη στο βόρειο μυχό του Κορινθιακού κόλπου η αρχαία πόλη των Θερμών θεωρείται η αγαπημένη πόλη των θεών και υπήρξε η πρώτη γνωστή λουτρόπολη στα παγκόσμια χρονικά. Η χρησιμοποίηση των ιαματικών πηγών του Λουτρακίου για θεραπευτικούς λόγους έρχεται από τα αρχαία χρόνια. Μάλιστα η πρώτη έγγραφη αναφορά για τις Θέρμες περιλαμβάνεται στα Ελληνικά του Ξενοφώντος.

Το 1855 δημιουργείται στο Λουτράκι η πρώτη Δημοτική Επιχείρηση εκμεταλλεύσεως ιαματικών Λουτρών που προσφέρει οργανωμένες υπηρεσίες στο τομέα του τουρισμού υγείας. Το 1936 το Λουτράκι μεταβάλλεται σε σταθμό θερμών λουτρών κερδίζοντας το τίτλο του πρώτου κέντρου λιθιάσεως στην Ελλάδα αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο δήμος Λουτρακίου – Περαχώρας είναι ο δεύτερος σε πληθυσμό του νομού Κορινθίας. Ο μοναδικός συνδυασμός του κλιματολογικών συνθηκών και φυσικού περιβάλλοντος δίνουν στο Λουτράκι πολλαπλά προνόμια. Εύκρατο μεσογειακό κλίμα, αέρας που ευωδιάζει ιώδιο πεντακάθαρης θάλασσας, πανέμορφες παραλίες, πλούσιο οξυγόνο λόγω του ελατοδάσους των Γερανείων συνθέτουν την εικόνα του Λουτρακίου. Η παρατεταμένη

ηλιοφάνεια καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και η ανυπαρξία υγρασίας ευνοούν τον τουρισμό και ιδιαίτερα τον τουρισμό υγείας.

➤ **Κόρινθος**

Η Κόρινθος είναι η τέταρτη σε πληθυσμό πόλη της Πελοποννήσου, είναι πρωτεύουσα του νομού και έδρα του ομώνυμου δήμου. Είναι νέα πόλη. Αρχισε να χτίζεται το 1858 σε απόσταση 8χλμ. από την Αρχαία Κόρινθο. Η επιλογή του τόπου έγινε για λόγους ιστορικούς και οικονομικούς.

Η σημερινή Κόρινθος, παρά την επέκτασή της τα τελευταία χρόνια, θεωρείται μία από τις πιο συγκροτημένες πολεοδομικά πόλεις της Ελλάδας.

Παράλληλα αποτελεί το διοικητικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της βορειοανατολικής Πελοποννήσου.

Τέλος, η Κόρινθος αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα συγκοινωνιακά κέντρα. Η εκκλησία του Αποστόλου Παύλου είναι ένα από τα κυριότερα αξιοθέατα. Τα καταστήματα, τα εστιατόρια, οι πολυάριθμες ταβέρνες, τα μπαρ και τα νυχτερινά κλαμπ δίνουν στην Κόρινθο ένα ζωντανό ρυθμό όλο το χρόνο.

➤ **Λουτρά της Ωραίας Ελένης.**

Μετά τις Κεχρεές, το λιμάνι της αρχαίας Κορίνθου στο Σαρωνικό , συναντάμε τα Λουτρά της Ωραίας Ελένης. Πρόκειται για ένα παραλιακό όμορφο χωριουδάκι με αρχαιολογικό ενδιαφέρον και ιστορία που αντλεί από τη μυθολογία. Ονομάστηκαν Λουτρά Ωραίας Ελένης από τη σύζυγο του Μενελάου, την Ελένη, η οποία κατά τη φυγή της με το Πάρι πήρε το λουτρό της εκεί.

➤ **Ίσθμια.**

Τα Ίσθμια είναι ένα παραλιακό χωριό χτισμένο στην ανατολική άκρη της διώρυγας με απόσταση 8χλμ. από τη Κόρινθο. Αποτελεί τουριστικό ενδιαφέρον λόγω της αρχαιολογικής σημασίας τους, της γραφικότητά τους και λόγω των ήρεμων παραλιών τους.

➤ **Ξυλόκαστρο.**

Το Ξυλόκαστρο είναι μία τουριστική κωμόπολη χτισμένη στις ακτές του Κορινθιακού κόλπου. Είναι γνωστή για τα πολύ καλά ξενοδοχεία της και το όμορφο παραθαλάσσιο πευκοδάσος της, το γνωστό <<Πευκιά>>.

➤ **Κιάτο.**

Πρόκειται για ένα ελκυστικό παραθαλάσσιο θέρετρο με μεγάλη παραγωγή σταφίδας και εσπεριδοειδών. Αποτελεί το πρώτο εμπορικό κέντρο του νομού Κορινθίας μετά τη πόλη της Κορίνθου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Το ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού.

Πριν αναλύσουμε το ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού Κορινθίας καλό θα ήταν να αναφέρουμε και τα είδη των ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Σύμφωνα με τις άδειες λειτουργίας που χορηγεί ο ΕΟΤ τα ξενοδοχειακά καταλύματα χωρίζονται σε κύρια και συμπληρωματικά.

Τα κύρια καταλύματα είναι τα εξής :

- Ξενοδοχεία. Πρόκειται για επιχειρήσεις που διαθέτουν δωμάτια ή διαμερίσματα για ενοικίαση σε πελάτες, οι οποίοι τα χρησιμοποιούν κτά βάση όχι για μόνιμη κατοικία όλο το χρόνο ή εποχιακά.
- Μοτέλ. Πρόκειται για επιχειρήσεις που διαθέτουν τα χαρακτηριστικά των ξενοδοχείων αλλά βρίσκονται μόνο επάνω σε οδικές αρτηρίες για την εξυπηρέτηση αυτών που μετακινούνται με αυτοκίνητα.
- Bungalows. Πρόκειται για επιχειρήσεις που διαθέτουν όλα τα χαρακτηριστικά των ξενοδοχείων απλά παρουσιάζονται ή με μορφή ενιαίου συγκροτήματος, ή συγκροτήματος οικίσκων ή με μικτή μορφή.

Τα συμπληρωματικά καταλύματα είναι τα εξής :

- Επιπλωμένα διαμερίσματα ξενοδοχειακού τύπου. Πρόκειται για επιχειρήσεις που παρέχουν με ενοίκιο επιπλωμένα διαμερίσματα.
- Οικοτροφία (πανσιόν). Πρόκειται για επιχειρήσεις που παρέχουν κατάλυμα και εκτός εξαιρέσεων, σίτιση μόνο στους οικότροφους τους.
- Ξενώνες νεότητας. Πρόκειται για επιχειρήσεις που προορίζονται κυρίως για την εξυπηρέτηση των νέων.
- Κέντρα παραθερισμού και διακοπών. Τα καταλύματα αυτά μπορεί να είναι αχυροκαλύβες, σκηνές ή οικίσκοι πρόχειρης ή ημιμόνιμης

κατασκευής, ή καταλύματα μικτής μορφής. Εξασφαλίζουν διαμοή διακοπών έναντι μιας συνολικής αμοιβής.

- **Camping.** Πρόκειται για τουριστικές μονάδες που παρέχουν στους κατασκηνωτές, έναντι αμοιβής, χώρους που πρέπει να διαθέτουν απαραίτητα ορισμένες κοινόχρηστες εξυπηρετήσεις.
- **Πανδοχεία.** Πρόκειται για επιχειρήσεις που στερούνται του αναγκαίου εξοπλισμού για να λειτουργήσουν ως ξενοδοχεία. Διαθέτουν μόνο τα στοιχειώδη μέσα για την εξυπηρέτηση της πελατείας. Θεωρούνται ως η αρχαιότερη ξενοδοχειακή μορφή.

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Στατιστικής του Τουρισμού (1994-1996), το ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού Κορινθίας έρχεται δεύτερο στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Πελοποννήσου, μετά το νομό Αργολίδας.

Αναλυτικότερα, για το έτος 1994, τα ξενοδοχειακά καταλύματα του νομού Κορινθίας ήταν συνολικά 124 με αριθμό κλινών 8.219. Για το έτος 1995, ήταν 125 ξενοδοχειακά καταλύματα με 9.064 κλίνες. Τέλος, για το 1996 ήταν 126 ξενοδοχειακά καταλύματα με 9.164 κλίνες.

3.2 Στοιχεία τουριστικής κίνησης στο νομό.

Πηγή πληροφοριών της τουριστικής κίνησης στη χώρα μας είναι οι Υπηρεσίες Ελέγχου Διαβατηρίων. Συγκεντρώνουν τα σχετικά στοιχεία κατά την είσοδο και έξοδο των περιηγητών προς και από τη χώρα μας αντίστοιχα.

Ως περιηγητές θεωρούνται όσοι επισκέπτονται την Ελλάδα και παραμένουν σε αυτή τουλάχιστον 24 ώρες.

Από τον Ιούνιο του 1986, μετά την κατάργηση του δελτίου ταξιδιώτη για τους υπηκόους των κρατών -μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τουριστική κίνηση υπολογίζεται από τα δελτία αφίξεων που εξακολουθούν να συμπληρώνουν οι αλλοδαποί επισκέπτες των χωρών εκτός Ε.Ο.Κ. , καθώς και την αριθμητική καταγραφή των εισερχομένων από τις χώρες της Ε.Ο.Κ. Η καταγραφή αυτή γίνεται από τις υπηρεσίες ελέγχου διαβατηρίων σε όλα τα σημεία εισόδου της χώρας τρεις ημέρες το μήνα. Οι ημέρες καταγραφής των εισερχομένων καθορίζονται από το τμήμα Στατιστικής του Τουρισμού.

Στη Στατιστική του Τουρισμού περιλαμβάνονται πίνακες με στοιχεία αφίξεως περιηγητών κατά υπηκοότητα, χρόνος αφίξεως, διανυκτερεύσεις σε διάφορα καταλύματα, κλίνες που λειτούργησαν στα πάσης φύσεως ξενοδοχειακά καταλύματα, τη πληρότητα και το μέσο ταξιδιού.

Όπως προαναφέρθηκε στο κεφάλαιο 1.3, το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών στην Ελλάδα, καθώς και στο νομό Κορινθίας, προέρχεται από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Σύμφωνα με τα Προσωρινά Στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας οι διανυκτερεύσεις, συνολικά αλλοδαπών και ημεδαπών, για τα έτη 1995-1998 είναι :

- Για το 1995, οι διανυκτερεύσεις ήταν 550.711.
- Για το 1996, οι διανυκτερεύσεις ήταν 565.316.
- Για το 1997, οι διανυκτερεύσεις ήταν 610.484.

➤ Για το 1998, οι διανυκτερεύσεις ήταν 611.847.

Παρατηρούμε ότι στο έτος 1996 το ποσό των διανυκτερεύσεων έχει αυξηθεί κατά 2,65% συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά. Το 1997 το ποσοστό έχει επίσης αυξηθεί κατά 7,99%, ενώ τέλος το 1998 έχει αυξηθεί κατά 0,22%.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Στατιστικής του Τουρισμού(1996), η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων για τη περιοχή Κορίνθου – Πάτρας ήταν 35,9%. Αναλυτικότερα, κατά κατηγορίες ξενοδοχειακών καταλυμάτων, έχουμε τα εξής ποσοστά :

- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα ΑΑ', ποσοστό 99,9%.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Α', ποσοστό 45,5%.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Β', 31,2%.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα C', 37,4%.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα D'- E' , 17,2%.
- Σε συμπληρωματικά καταλύματα, ποσοστό 18,3%.

Επίσης σύμφωνα με τη Στατιστική του Τουρισμού(1994-1996), το σύνολο των αλλοδαπών και ημεδαπών πελατών στα πάσης φύσεως ξενοδοχειακά καταλύματα στο νομό Κορινθίας διαμορφώθηκε ως εξής :

- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα ΑΑ', αριθμός 892 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Α', αριθμός 34.705 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Β', αριθμός 38.425 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα C', αριθμός 37.658 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα D'-E', αριθμός 4.489 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Ξενώνες, αριθμός 6.304 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Οικοτροφία, αριθμός 142 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Επιπλωμένα Διαμερίσματα, αριθμός 1.190 ατόμων.
- Σε ξενοδοχειακό κατάλυμα Camping, αριθμός 21.360 ατόμων.
- Τέλος σε Κέντρα Παραθερισμού, αριθμός 20.315 ατόμων.

Με βάση τα παραπάνω παρατηρούμε ότι 158.993 άτομα προτίμησαν να επισκεφθούν τα τουριστικά καταλύματα του νομού Κορινθίας κατά την τριετία 1994-1996. Αναλυτικότερα, ποσοστιαία οι αλλοδαποί πελάτες στο νομό Κορινθίας καταλαμβάνουν το 1,1% στο ποσοστιαίο σύνολο Ελλάδος. Ενώ οι ημεδαποί πελάτες καταλαμβάνουν το 1,8% στο ποσοστιαίο σύνολο της Ελλάδος.

Παράλληλα παρατηρούμε ότι οι επισκέπτες προτίμησαν τα ξενοδοχειακά καταλύματα που ανήκουν στις ΑΑ', Α', Β', C', D'-E', κατηγορίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 Προγραμματιζόμενα και εκτελούμενα έργα στο νομό.

Ο νομός Κορινθίας λόγω της γεωγραφικής του θέσης, του κλίματός του και όσων προαναφέραμε μπορεί να δεχθεί σημαντικές παρεμβάσεις ανάπτυξης. Επίσης, δεν πρέπει να ξεχάσουμε να αναφέρουμε ότι στις 23/7/1999 συστάθηκε Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής με πρόεδρο το Νομάρχη και μέλη εκπροσώπους του τουριστικού τομέα της περιοχής.

Έργο της επιτροπής θα είναι ο καταρτισμός προγραμμάτων τουριστικής προβολής του νομού στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Παράλληλα αυτά τα προγράμματα θα υποβάλλονται προς έγκριση στον Ε.Ο.Τ, θα παρακολουθείται η υλοποίησή τους και τέλος θα γίνεται η απόδοση και ο απολογισμός των εκτελεσθέντων πράξεων.

Αναλυτικότερα και γενικότερα σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στα έργα που ήδη λαμβάνουν χώρο και στις υπό συζήτηση προτάσεις ανάπτυξης του νομού Κορινθίας. Ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους αυτές οι προτάσεις και τα έργα χωρίζονται σε κατηγορίες. Έτσι λοιπόν έχουμε :

➤ Έργα για οδικές μεταφορές.

Για τη βελτίωση των συνθηκών μεταφοράς εντός του νομού προβλέπονται :

- ◆ Ασφαλτόστρωση δρόμων και πλακοστρώσεις πεζοδρομίων.
- ◆ Καθαριότητα κατά μήκος οδικών αξόνων.
- ◆ Ολοκλήρωση οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου Αθήνας – Ελευσίνας – Κορίνθου – Κιάτου - Πάτρας.

- ◆ Ολοκλήρωση κλειστού αυτοκινητόδρομου Κορίνθου – Τρίπολης – Καλαμάτας.
- ◆ Ολοκλήρωση και βελτίωση οδικού δακτυλίου Κορινθίας.
- ◆ Ολοκλήρωση οδικού άξονα Κιάτου – Στυμφαλίας – Γκούρας – Ευρωστύνης – Δερβενίου.
- ◆ Ολοκλήρωση περιφερειακής οδού Λουτρακίου.
- ◆ Βελτίωση σιδηροδρομικής γραμμής Κορίνθου – Τρίπολης – Καλαμάτας.
- ◆ Βελτίωση οδικών δικτύων Αγίου Βασιλείου – Νεμέας – Κιάτου, Σοφικού - Αγγελοκάστρου – Αργολίδας και Σοφικού – Κόρφου.

➤ Έργα για την ανάδειξη αρχαιολογικών μνημείων, ιστορικών τόπων και πολιτιστικών στοιχείων.

Για την ανάδειξη όλων των παραπάνω έχουν αρχίσει ήδη να γίνονται κάποια έργα ενώ άλλα είναι στο πρόγραμμα. Τα κυριότερα από αυτά είναι :

- ◆ Ηλεκτροφωτισμός Κάστρου Ακροκορίνθου.
- ◆ Αναστήλωση του ναού του Δία στην Αρχαία Νεμέα.
- ◆ Επέκταση αρχαιολογικού μουσείου Νεμέας και Ισθμίας.
- ◆ Ανακατασκευή και επέκταση αρχαιολογικού μουσείου Αρχαίας Κορίνθου.
- ◆ Προβολή ανατολικής Κορινθίας – μνημεία Σολυγείας.
- ◆ Ανάπλαση περιοχής Αηδονίων.
- ◆ Προβολή τοπικού λαογραφικού στοιχείου(Λουτρακίου – Κορίνθου).
- ◆ Προβολή μνημείων νεότερης περιόδου(οικία Κροκιδά – οικία Άγγελου Σικελιανού)
- ◆ Αξιοποίηση κάστρου Αγιονορίου.
- ◆ Δημιουργία μουσείου κρασιού στη Νεμέα.

- ◆ Αναπαλαίωση και επισκευή μοναστηριού Αγίου Γεωργίου Φενεού(κρυφό σχολειό).
- ◆ Αναστήλωση οικίας Κορδή στο Πύργο Κορινθίας.
- ◆ Αξιοποίηση και προβολή σπηλαίων Κλένιας και Ερμή Ζήρειας.
- ◆ Εργασίες αξιοποίησης αρχαιοελληνικού και προελληνικού οικισμού Τιτάνης.

➤ Έργα για αστικές αναπλάσεις και πολεοδομικές επεμβάσεις.

Για αστικές αναπλάσεις και πολεοδομικές επεμβάσεις προβλέπονται τα παρακάτω :

- ◆ Εκπόνηση και εκτέλεση έργων χωροταξικής υποδομής σε περιοχές εκτός σχεδίου πόλεως Λουτρακίου.
- ◆ Νέες ξενοδοχειακές μονάδες με την προϋπόθεση αύξησης του τουριστικού ρεύματος.
- ◆ Έργα υποδομής στους ορεινούς οικισμούς της νότιας Ζήρειας και της Γκούρας.
- ◆ Κατασκευή συνεδριακού κέντρου στο Λουτράκι.
- ◆ Αξιοποίηση κτιρίου Ε.Ο.Τ ιαματικών λουτρών στο Λουτράκι.

➤ Έργα ύδρευσης – αποχέτευσης.

Για το τομέα της ύδρευσης και της αποχέτευσης τα έργα είναι ελάχιστα. Είναι μόνο τα δύο παρακάτω :

- ◆ Ολοκλήρωση έργου ύδρευσης Κορίνθου και των παραλιακών περιοχών.
- ◆ Ολοκλήρωση έργου αποχέτευσης και των αντιπλημμυρικών για τις περιοχές Λουτρακίου, Κορίνθου και Κιάτου.

➤ **Έργα αξιοποίησης παραλιών.**

Για την αξιοποίηση των παραλιών του νομού Κορινθίας έχουν γίνονται τα εξής έργα και συζητώνται οι εξής προτάσεις :

- ◆ Καθαριότητα παραλιών.
- ◆ Προστασία ακτών Κορινθιακού από τη βαθμιαία διάβρωση.
- ◆ Δημιουργία μαρίνας στο Λουτράκι.
- ◆ Ανάπτυξη του λιμανιού της Κορίνθου ώστε να αποτελέσει πύλη εισόδου για τους τουρίστες.
- ◆ Δημιουργία βιολογικών καθαρισμών στο Βέλο και στους Αγίους Θεοδώρους.

➤ **Έργα αθλητισμού.**

Τελειώνοντας έχουμε τα έργα που γίνονται για τον αθλητισμό. Αυτά είναι :

- ◆ Αναβίωση Ισθμίων και Νέμεων.

Τέλος καλό θα ήταν να αναφέρουμε και κάποιες άλλες σημαντικές δράσεις που προβλέπεται να αναληφθούν στον σύντομο μέλλον για την αξιοποίηση των τουριστικών πόρων της περιοχής.

Το βασικότερο αίτημα μέχρι τώρα των τοπικών κυβερνήσεων και των πολιτών του νομού Κορινθίας αποτελεί η κατασκευή του χιονοδρομικού κέντρου στο όρος Κυλλήνη. Η πραγματοποίηση ενός τέτοιου έργου θα καταστήσει το νομό πόλο έλξης μεγάλου αριθμού τουριστών, αλλοδαπών και ημεδαπών.

Κάποιες άλλες γενικές προτάσεις είναι οι παρακάτω :

- ◆ Έκδοση διαφημιστικού φυλλαδίου μέσω των προγραμμάτων της Νομαρχιακής Επιτροπής Τουριστικής Προβολής του νομού Κορινθίας.

- ◆ Ανάληψη δράσεων των Κοινοτικών προγραμμάτων με τη βοήθεια επιχορηγήσεων (Νεολαία).
- ◆ Αύξηση πολιτιστικών εκδηλώσεων (Φολκλορικό).
- ◆ Διοργάνωση σεμιναρίων επαγγελματικής κατάρτισης από τα ΚΕΚ της Κορινθίας (2 ιδιωτικά, 1 δημόσιο).
- ◆ Εφαρμογή προγραμμάτων αγροτουρισμού.
- ◆ Διοργάνωση γιορτής κρασιού στη Νεμέα και μήλων στο Μάρκασι.
- ◆ Αναβίωση της μάχης των Δερβενακίων (26 Ιουλίου).
- ◆ Συμμετοχή Κορινθίας σε τουριστικές εκθέσεις με αξιόλογα περίπτερα (με τουριστικό πανόραμα Αθήνας, philoxenia Θεσσαλονίκης, Βερολίνο, Λονδίνο, Μιλάνο).
- ◆ Ενέργειες έκδοσης τουριστικού οδηγού Κορινθίας.
- ◆ Διοργάνωση εκδρομών στο εσωτερικό του νομού.

4.2 Προβλήματα και προοπτικές ανάπτυξης του νομού.

Όπως όλη η Ελλάδα έτσι και ο νομός Κορινθίας αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα, κυρίως υποδομών.

Πριν αρχίσουμε όμως να αναφέρουμε τα προβλήματα του νομού Κορινθίας καλό θα ήταν να αναφέρουμε τα βασικότερα από αυτά που αφορούν τη χώρα μας. Έτσι λοιπόν έχουμε τα παρακάτω :

- ◆ Εξάρτηση από τη διεθνή ζήτηση και τα πρακτορεία διεθνούς τουρισμού. (Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό της περσινής χρονιάς, όπου παρατηρήθηκε αύξηση τουριστικού ρεύματος στα παράλια των Τουρκικών ακτών. Η αύξηση αυτή προήλθε λόγω της υποτίμησης του τουρκικού νομίσματος και της οικονομικής κρίσης που έριξε τις τιμές).
- ◆ Ελλείψεις σε κοινωνικές υποδομές, εξοπλισμό και συναφείς υπηρεσίες.
- ◆ Αδυναμίες οργάνωσης και λειτουργίας επιμέρους τουριστικών κλάδων που οδηγούν σε χαμηλής ποιότητας τουριστικό προϊόν.
- ◆ Περιορισμένη διεύρυνση τουριστικού προϊόντος σε νέες κατηγορίες και νέες αγορές.
- ◆ Περιορισμένη διεύρυνση τουριστικής περιόδου χαμηλής ημερησίας δαπάνης και μικρής διάρκειας παραμονής εισερχόμενου τουρισμού.
- ◆ Έλλειψη κατάλληλα εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού τόσο σε μέγεθος όσο και σε σύνθεση.

Όπως είναι λογικό, τα περισσότερα από τα γενικά προβλήματα της χώρας που αναφέρθηκαν εκλύονται μέσα στα γεωγραφικά όρια του νομού Κορινθίας. Ειδικότερα όμως στο νομό κάποια από αυτά επηρεάζουν

σαφώς τη προσέλκυση των τουριστών όταν βρίσκονται σε συνάρτηση με τα παρακάτω :

- ◆ Έλλειψη τεχνικής υποστήριξης των τουριστικών επιχειρήσεων.
- ◆ Ανεπαρκής προβολή των τουριστικών πόρων και την ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού καθιστούν δύσκολη τη τουριστική ανάπτυξη.

Παρόλα όσα διατυπώθηκαν παραπάνω, ο νομός Κορινθίας έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης του τουρισμού και των μορφών του.

Ο νομός μπορεί και συνδυάζει μεγάλες εκτάσεις παραλίων και επιβλητικών βουνοκορφών. Ο συνδυασμός ατών των δύο στοιχείων εξασφαλίζει, με τη κατάλληλη πάντα αξιοποίηση των περιοχών, την ανάπτυξη κάποιων σημαντικών μορφών τουρισμού. Αυτές οι μορφές είναι κυρίως τρεις και είναι οι παρακάτω :

- ◆ Ορεινός τουρισμός. (χιονοδρομικά κέντρα, ορεινά καταφύγια)
- ◆ Θαλάσσιος τουρισμός. (μαρίνες)
- ◆ Τουρισμός διακοπών και αναψυχής.

Η ύπαρξη των αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, μουσείων, εκκλησιών και μοναστηριών θα μπορούσε με ευκολία να ενθαρρύνει τον πολιτιστικό τουρισμό.

Επίσης η λουτρόπολη του Λουτρακίου με τις ιαματικές πηγές και τα υδροθεραπευτήρια προωθεί την ανάπτυξη του τουρισμού υγείας και του τουρισμού της τρίτης ηλικίας.

Η παραγωγή και τα προϊόντα του νομού δεν είναι σε αμελητέες ποσότητες στη συνολική παραγωγή της χώρας. Θεωρείται παραγωγικός νομός, είναι γνωστός για τη παραγωγή αμπελιών και κρασιού σε όλο τον κόσμο και θα μπορούσε να γίνει καλή ευκαιρία ανάπτυξης του αγροτουρισμού.

Για να είναι όμως ρεαλιστικό και υλοποιήσιμο οποιοδήποτε πρόγραμμα ανάπτυξης είναι ανάγκη να ακουστούν οι απόψεις και οι προτάσεις όλων

των εμπλεκόμενων φορέων και πολιτών. Να αποφασιστεί η θέση του τομέα τουρισμού σε σχέση με τους άλλους τομείς δραστηριοτήτων, να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες και οι παρεμβάσεις και να εξευρεθούν πόροι.

Μερικοί πιθανοί οικονομικοί πόροι είναι οι εξής :

- ◆ Επενδύσεις ιδιωτικού δικαίου.
- ◆ Επιδοτήσεις Αναπτυξιακού Νόμου 1892/90.
- ◆ Επιδοτήσεις Αγροτουρισμού ΚΑΝ.2328/91.
- ◆ Β'ΚΠΣ Εθνικό Σκέλος Τουρισμού.
- ◆ Β'ΚΠΣ Περιφερειακό Σκέλος Πελοποννήσου.
- ◆ Επιχορηγήσεις Υπουργείων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Φτάνοντας στο τέλος, αφότου μελετήσαμε το υπόβαθρο και το περιβάλλον του νομού Κορινθίας καταλήξαμε στο εξής συμπέρασμα. Με τη κατάλληλη ευαισθησία και ενημέρωση αυτός ο τόπος έχει πάρα πολλές δυνατότητες αξιοποίησης. Πρώτα απ' όλα είναι ο τόπος μας και οι ρίζες μας. Το φυσικό περιβάλλον και ο πολιτισμός μας. Αυτά τα δύο συνυπάρξανε και πρέπει να συνεχίσουν να συνυπάρχουν.

Η Κορινθία, ευλογημένη από το Θεό και τη φύση είναι αδιαμφισβήτητα ένας από τους πιο εύφορους και παραγωγικούς νομούς της Ελλάδας. Στα όριά της περιλαμβάνει μικρές πεδιάδες και κοιλάδες που καλλιεργούνται εντατικά εδώ και χιλιάδες χρόνια.

Προικισμένη με 160χλμ. δαντελωτών ακτών. Με τα δάση και τα βοσκοτόπια, με τα' αμπέλια και τους ελαιώνες να ζωγραφίζουν τα βουνά και τις πλαγιές. Μέσα σε αυτή τη ζωγραφιά να πρωταγωνιστούν λίμνες και χειμματοπόταμοι, βράχια και γκρεμοί, απόκρημνα και σκιερά φαράγγια. Νερά και πηγές γεμίζουν με βουή και ζωή τη γη και τη ζωντανεύουν. Με πληθώρα αρχαιολογικών και ιστορικών μνημείων σε κάθε γωνιά της γης, με ιαματικές πηγές που κάθε περαστικός γεύτηκε το νερό τους.

Έδωσε κλασσικούς ρυθμούς στη τέχνη και ξεφόρτισε το Βαρύ Δωρικό ρυθμό στολίζοντας ανάλαφρα κιονόκρανα με αγριολούλουδα της ελληνικής φύσης.

Στη Κορινθία ταξιδεύεις ανάμεσα στην ιστορία και το πολιτισμό, που έφτασε στη Σικελία και στον Εύξεινο Πόντο, χτίζοντας πολιτείες - αποικίες, θυγατέρες μοναδικές που γέννησαν το πολιτισμό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΟΥ
ΝΟΜΟΥ
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Κόρινθος-View of Corinth.

Αμάνι Κορίνθου.-Port of Corinth.

Αρχαίο Αμάνι Κεχραιν.- Ancient Port of Cechreae.

Λουτράκι.-View of Loutraki.

*Θέα Λουτρακίου.
View of Loutraki.*

*Κορινθιακός κόλπος.
Corinthian Gulf.*

Ηραίων.-Heraion.

*Αρχαίο Θέατρο Σικονίου.
Ancient Theatre of Sikyon.*

*Μοναστήριον Οσίου Παταπίου.
St. Patapios.*

Δίοικος - Diolkos

*Διώρυγα της Κορίνθου.
Canal of Corinth.*

Αρχαία Κόρινθος - Construction of the Agora in Ancient Corinth.

Διώρυγα της Κορίνθου - Canal of Corinthos.

Ναός του Απόλλωνα. The temple of Apollo.

Αρχαία Κόρινθος.-Archaeological site of Ancient Corinth.

Αρχαία Κόρινθος.-The Agora of Ancient Corinth.

Κάτω Ηεαρήνη κρήνη.-Fountain of Peirene.

Ναός του Απώλλωνα.- The temple of Apollo.

Κρήνη Γλαύκη.-Fountain of Glauke.

Ναός της Οκταβίας.-The temple of Octavia.

Ακροκόρινθος.-The Acrocorinth.

Κρήνη Άνω Περίηνη.-Fountain of Ano Peirene.

Ακροκόρινθος.-The Acrocorinth.

Θέα από τον Ακροκόρινθο.-View from the Acrocorinth.

Αρχαιολογικός χώρος Ισθμίων.-Archaeological site of Isthmia.

Ερείπια του ναού του Ποσειδώνα.-Ruins of the Temple of Poseidon.

Ισθμία.-Isthmia.

Αρχαίο θέατρο Ισθμίων.-Ancient theatre of Isthmia.

Θυτήριαι λάκκοι.-Sacrificial pits.

Ρωμαϊκό λουτρό.-Roman bath.

Ρωμαϊκό λουτρό.-Roman bath.

Ρωμαϊκό λουτρό.-Roman bath (Caldarium)

Ρωμαϊκό λουτρό, -Roman bath.

Ηραϊόν Περαχώρας - Herseion of Perahora.

*Το ακρωτήριο του Ηραίου Περαχώρας
The promontory of Heraion
Perahoras.*

*Είσοδος σε πηγάδι
A staircase which led to tunnels and a well*

*Ο ναός της Ηρας Ακραίας.
The temple of Hera Akraia.*

*Ο ναός της Ηρας Ακραίας.
The temple of Hera Akraia.*

*Ο ναός της Ηρας Λιμνίτις.
The temple of Hera Limnitis.*

Νεμεία - Nemea nowadays.

Ο ναός του Δία. - The temple of Zeus.

*Ο αρχαιολογικός χώρος της Νεμείας.
The archaeological site of Nemea.*

*Σπόνδυλοι από τους κίονες του ναού του Δία.
Whorls from the Columns of the temple of Zeus.*

Ο ναός του Δία - The temple of Zeus.

*Ο Αρχαιολογικός χώρος της Νεμέας.
The archaeological site of Nemea.*

Το στάδιο της Νεμείας - The stadium of Nemea.

Το στάδιο της Νεμείας - The stadium of Nemea.

Τα Λουτρά - The Baths.

Αγορά Αρχαίας Κορίνθου.-The Agora of Ancient Corinth.

Θόσιον - Odeon of Ancient Corinth.

Ακροκόρινθος.-The Acrocorinth.

Η διάδοξ μέσα από την σκοία οι αθλητές έμπαιναν στο στάδιο. - The passage through which the athletes entered the stadium.

*Αθλητές μπαίνουν στο στάδιο
Athletes entering the stadium.*

Η στοά - The arcade.

Το αποδυτήριο - The locker room.

Το αποδυτήριο - The Locker room.

Αθλητές στο στάδιο - Athletes in the stadium.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Νεμέας - The archaeological site of Nemea.

Ακροκόρινθος - The Acrocorinth.

*Δεύτερη είσοδος Ακροκόρινθου.
Second Entrance of Acrocorinth.*

Ακροκόρινθος - The Acrocorinth.

Ακροκόρινθος - The Acrocorinth.

*Πρώτη είσοδος Ακροκόρινθου.
The 1st Entrance of Acrocorinth.*